

NÁSTUP DO ŠKOLY ZNAMENÁ PRE DIEŤA DÔLEŽITÚ ŽIVOTNÚ ZMENU.

AKÁ BY MALA BYŤ IDEÁLNA PANI UČITEĽKA?

ODPOVIE PhDr. JANA THOLTOVÁ

QUO VADIS,
TURECKÉ ŠKOLSTVO?
ALEBO AKO SPOLU SÚVISÍ
VZDELÁVANIE A MOC

TIP NA ŠKOLSKÝ VÝLET
VÁPENKA V NEMECKEJ

PONDELOK	UTOROK	STREDA	ŠTVRTOK	PIATOK	SOBOTA	NEDEĽA
28	29	30	31	1 Začiatok školského roka Deň Ústavy Slovenskej republiky	2	3
4 Začiatok školského vyučovania	5 Opravný termín externej časti maturitnej skúšky a písomnej formy internej časti maturitnej skúšky	6 Opravný termín externej časti maturitnej skúšky a písomnej formy internej časti maturitnej skúšky	7 Opravný termín externej časti maturitnej skúšky a písomnej formy internej časti maturitnej skúšky	8 Opravný termín externej časti maturitnej skúšky a písomnej formy internej časti maturitnej skúšky Medzinárodný deň gramotnosti (UNESCO)	9	10
11 Začiatok bezplatných školení nakladateľstva RAABE - Technika pripravuje na skutočný život	12	13 Uvedenie inscenácie Punk Rock - SND	14 Vedecký veľtrh	15 Potvrdiť záujem o EnglishOne Prvý termín na predkladanie žiadostí o pôžičku z Fondu na podporu vzdelávania Sedembolestná Panna Mária	16	17
18	19 CVTI: Vedecká cukráreň, téma - Výskum Slnka na veľkých teleskopoch a družiciach a jeho vplyv na našu planétu.	20 Koniec bezplatných školení nakladateľstva RAABE - Technika pripravuje na skutočný život	21 Národný ústav celoživotného vzdelávania - medzinárodná konferencia o vzdelávaní	22	23	24
25	26	27	28 Profesia days Košice CVTI: Veda v CENTRE (téma: Tatranské plesá - hrozí im postupný zánik?)	29 Výzva na predloženie žiadostí o poskytnutie finančných prostried- kov na rozvoj výchovy a vzdelávania žiakov v oblasti telesnej a športovej výchovy. CVTI: Noc výskumníkov	30	1
2	3	4	5	6	7	8



ŠKOLSKÝ ROK 2017/2018

| Nevieť ako vám, ale mne to druhé číslo znie priam futuristicky. Niekedy je naozaj ťažké uveriť, ako ten čas letí. Nehovoriac o tom, že len teraz sa začali letné prázdniny a my sme už opäť zasadli do tried. Pre niektorých z vás môže byť začiatok školského roka rutinnou záležitosťou. Prídete do svojho kabinetu, vyložíte hrnček, polejete kaktusy, pozdravíte kolegov. No pre mnohých je to deň výnimočný.

Pamätáte si ešte na svoj prvý deň v škole? Keď ste boli malí žiaci, vystrojení, vyžehlení, vyumývaní, nastúpení pred bránou s kyticou pre pani učiteľku a s veľkými očakávaniami? Raz za čas je príjemné zaspomínať si, aké to bolo. Prvá pochvala, prvé pokarhanie. Prvý neskorý príchod či zabudnutá úloha. Možno práve u vás v triede sedí niekto, kto sa cíti rovnako ako vy vtedy.

Keď som sa v detstve niekoho bála, predstavovala som si, že ho pichnem špendlíkom do ramena. Nie preto, aby som mu ublížila. Preto, aby som si pripomenula, že ho to bude bolieť rovnako, ako by to bolelo mňa, či už je to riaditeľ, profesor, školská kuchárka alebo žiak.

Sme ľudia a v tomto sme si rovní. Preto si pomáhajme a prežime ďalší školský rok v zdraví, pohode a dobrej nálade. ■

Veronika Trojáková

Mgr. Veronika Trojáková

ÚVOD

- 2** Kalendár

PRÍHOVORY

- 3** Prihovor šéfredaktora
- 5** Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie
- 6** Štátny inštitút odborného vzdelávania

VÝZVY

- 7** Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR
- 7** Nadácia Volkswagen Slovakia
- 8** Fond na podporu vzdelávania
- 8** Národný ústav celoživotného vzdelávania

AKTUALITY

- 9** Nové pedagogicko-organizačné pokyny pre školský rok 2017/2018
- 11** Machuľa nespokojnosti
- 12** Jazykové okienko

VZDELÁVANIE

- 13** Quo vadis, turecké školstvo?
- 16** Adaptívne učenie
- 18** Na trhu práce je veľa nedostatkových profesií

EXTERNÉ

- 21** Partnerstvo v odbornom vzdelávaní medzi Slovenskom, Českom a Nemeckom
- 24** English One
- 26** PUNK ROCK
- 28** IT akadémia
- 30** Misia Konštantína a Metoda bola politická hra

ŠKOLY

- 32** Človek a príroda
- 34** Máme doma prváčika
- 38** Testovanie žiakov 5. ročníka a jeho vplyv na primárne vzdelávanie

PORADŇA

- 41** Boj o moc
- 43** Správne sedenie v školskej lavici

SLOVENSKO

- 47** Vápenka v Nemeckej
- 49** And Otakar goes to...

VÝSKUMNÝ ÚSTAV DETSKEJ PSYCHOLÓGIE A PATOPSYCHOLÓGIE



Vážené kolegyně,
vážení kolegovia,

po horúcich letných dňoch opäť nastal čas otvárania školských brán s dňom detí, najmä tých, ktorí prvýkrát prekročia prahy školských tried. Úsmevy, rozhovory o prázdninových zážitkoch, kvety pre učiteľov a hlavne očakávania. Aký bude tento školský rok? Budem úspešná/-ý v škole? Nájdem si nových priateľov? A veľa ďalších otázok, ktoré skrývajú detské tváre...

Začiatok školského roka je slávnostná udalosť, ktorá ovplyvňuje život nás všetkých – deti, žiakov, učiteľov, rodičov, rodiny, všetky profesie, ktoré vytvárajú služby pre školy a školské zariadenia, všetky pomáhajúce profesie pre školopovinné deti a celú našu spoločnosť. Práve v tomto čase očakávaní si uvedomujem významné postavenie psychologickkej obce v školskom systéme, v školskom procese a v komplexnom systéme poradenstva a prevencie. Transformácia systému výchovy a vzdelávania v rezorte školstva so sebou prináša zvyšovanie nárokov na pomáhajúce profesie, prioritne odborných zamestnancov – psychológov a špeciálnych pedagógov. Od nich sa očakáva významná spolupráca s pedagogickými zamestnancami, najmä v procese inkluzívneho vzdelávania. Od psychológov a špeciálnych pedagógov bude závisieť v procese edukácie kvalita individuálneho prístupu poskytova-

ného každému dieťaťu – zdravému, ale aj hendikepovanému, dieťaťu so ŠVVP aj mimoriadne nadanému... Všetci si uvedomujeme dôležitosť kvality procesu poradenstva a prevencie, ktorú poskytujú odborníci v centrách všetkým deťom a žiakom až do ukončenia ich prípravy na trh práce. Za všetkým hľadáme človeka. Poradenský proces si vyžaduje vysoko kvalifikovaného odborníka s odbornými kompetenciami a ľudskými kvalitami, ktorý je schopný reflektovať meniace sa požiadavky doby, trhu práce a spoločnosti, ktorý je profesionál, kontinuálne zvyšujúci si profesijné kompetencie. Takýchto odborníkov potrebujú všetky deti – či už na zvládanie životných situácií, na podporu osobnostného rozvoja, na pomoc pri profesijnej orientácii alebo na riešenie každodenných problémov v rodine a škole...

Práve týchto odborníkov centier (CPPP) metodicky vedie a usmerňuje VÚDPaP. Naším cieľom je vytvoriť také profesionálne zázemie pre psychológov, aby dokázali poskytnúť včasné poradenstvo a prevenciu všetkým deťom, ktoré túto pomoc nevyhnutne potrebujú.

Hľadáme nové riešenia, nové stimuly, nové vzdelávacie možnosti, nové diagnostické nástroje, nové výskumné úlohy pre odbornú školskú a poradenskú prax. Vytvárame priestor pre synergiu všetkých ľudských zdrojov, technologického zázemia a komuni- ➤

kačných tokov v systéme výchovného poradenstva a prevencie v SR.

Spolupracujeme pri príprave strategických dokumentov, projektov a legislatívnych návrhov v rezorte školstva s úzkou spoluprácou s rezortom vnútra v prospech detí. Multidisciplinárny a multirezortný prístup k riešeniu problémov detí, rodín a škôl je aktuálna výzva, ktorá stojí pred nami.

Spoločne sa musíme podieľať na skvalitnení a zefektívnení systému poradenstva a prevencie. Len spoloč-

ným úsilím sa nám podarí vytvoriť pre naše deti také podmienky, ktoré im uľahčia zvládať životné situácie, podporia ich osobnostné predpoklady a individuálne možnosti rozvoja, skvalitnia schopnosť učenia sa a celoživotného vzdelávania, kvalitne ich pripraví pre život.

Pretože na každom dieťati záleží! ■

MUDr. Peter Lukáč, MPH.
riaditeľ VÚDPaP

ŠTÁTNY INŠTITÚT ODBORNÉHO VZDELÁVANIA



Milí žiaci a študenti,

svoje želanie do nového školského roka by som osobitne venoval žiakom 8. a 9. ročníkov základných škôl. Práve vy stojíte pred jedným z najdôležitejších rozhodnutí, ktorým je výber strednej školy. Podľa prieskumov až dvaja z troch rodičov žiakov 8. a 9. ročníkov základných škôl tvrdia, že strednú školu si vyberá samo dieťa. Rovnako tak iba tretina rodičov žiakov základných škôl oslovených v prieskume s určitou mierou, na akú strednú školu sa prihlási ich dieťa.

Mal som minulý rok možnosť navštíviť Švajčiarsko a spoznať ich školský systém. Ten je postavený na silnom strednom odbornom školstve v kombinácii s duálnym systémom. Dieťa, ktoré chce ísť študovať na strednú odbornú školu, má pred nástupom uzatvorenú učebnú zmluvu so zamestnávateľom. Vďaka tomuto

systému má dnes Švajčiarsko tretiu najnižšiu mieru nezamestnanosti na svete a životnú úroveň v prvej desiatke krajín sveta.

To, čo môžem a rád poradím, je, aby ste pri výbere strednej školy uvažovali aj nad perspektívou toho ktorého odboru. Hovoríme tomu aj uplatniteľnosť a v tomto smere je ekonomika života neúprosná – atraktívny odbor = perspektíva a ocenenie v budúcom zamestnaní.

Všetkým, ktorí si tento školský rok budú vyberať strednú školu, želim dobrý výber. Ak by ste nevedeli, pokojne sa opýtajte. Svoje otázky môžete smerovať na kancelaria@siov.sk. :) ■

JUDr. Ing. Michal Bartók
riaditeľ ŠIOV

MINISTERSTVO ŠKOLSTVA, VEDY, VÝSKUMU A ŠPORTU SR



Názov výzvy: Výzva na predloženie žiadostí o poskytnutie finančných prostriedkov na rozvoj výchovy a vzdelávania žiakov v oblasti telesnej a športovej výchovy formou dostavby, rekonštrukcie alebo výstavby novej telocvične na rok 2017

Termín na predloženie žiadosti: 29. september 2017

Cieľ: Zlepšiť vybavenosť telocviční a zvýšiť počet učebných priestorov – telocviční určených na výchovno-vzdelávací proces v oblasti telesnej a športovej výchovy.

Oprávnený žiadateľ: Obce, vyššie územnosprávne celky, štátom uznané cirkvi a náboženské spoločnosti na Slovensku, ktoré sú zriaďovateľmi základnej školy so všetkými ročníkmi alebo strednej školy s počtom žiakov nad 150, ktoré pred vyhlásením výzvy nečerpali na objekt, ktorý je predmetom žiadosti, finančné prostriedky z prostriedkov Európskej únie a neboli

prijímateľmi finančných prostriedkov v rámci rozvojového projektu zameraného na rozvoj výchovy a vzdelávania žiakov v oblasti telesnej a športovej výchovy formou dostavby, rekonštrukcie alebo výstavby novej telocvične a na vybavenie telocvične za rok 2016.

Oprávnené aktivity:

- dostavba telocvične
- rekonštrukcia telocvične – cvičebného priestoru vrátane náradovne, elektroinštalácie vrátane osvetlenia cvičebného priestoru (hracej plochy), strechy (zmena vzhľadu strechy, zmena tepelnoizolačných vlastností), ústredného kúrenia a vykurovacích telies s cieľom zvýšiť teplotu v miestnosti, sociálneho zariadenia, zdravotníckych a inžinierskych sietí
- výstavba novej telocvične

Príspevok: max. 150 000 € na kapitálové výdavky na jeden projekt ■

NADÁCIA VOLKSWAGEN SLOVAKIA

Nadácia
Volkswagen Slovakia



Názov: Zelené vzdelávanie

Cieľ:

- Podporiť vzdelávacie aktivity v oblasti životného prostredia a ekológie.
- Pomocou environmentálnej výchovy rozširovať informovanosť o rôznorodých možnostiach ochrany životného prostredia aj na školách.

- Podporiť kreativitu a environmentálne myslenie u detí a mládeže.
- Podporiť verejnoprospešnú environmentálne zameranú aktivitu detí.

Oprávnený žiadateľ: základné školy, občianske združenia a neziskové organizácie na Slovensku

Príspevok: max. 2 000 € na projekt

Termín prijímania žiadostí:

1. augusta 2017 – 10. októbra 2017

FOND NA PODPORU VZDELÁVANIA



Študenti vysokých škôl môžu predkladať žiadosti o pôžičku z Fondu na podporu vzdelávania (FNPV), ktorý zverejnil podmienky poskytovania pôžičiek pre akademický rok 2017/2018.

Novelou zákona o FNPV pribudli termíny na predkladanie žiadostí o pôžičku, prvý termín je do 15. septembra, druhý termín do 31. októbra. Čiastočne sa zmenili aj podmienky poskytovania pôžičiek pre študentov. Pribudli kritériá slúžiace na uprednostnenie žiadateľov ako uprednostnenie žiadateľa, ktorý je rodičom nezaopatreného dieťaťa alebo uprednostnenie žiadateľa, ktorý je nezaopatreným dieťaťom, ktorému zomrel rodič alebo osvojiteľ.

Kritériá na uprednostnenie žiadostí o pôžičku sa už neposudzujú v rámci zákonného poradia kritérií, ale fond uprednostní žiadateľa, ktorý spĺňa súčasne najviac kritérií na uprednostnenie.

Pre akademický rok 2017/2018 bola výška ročnej úrokovej sadzby stanovená na 3 %. Študenti si môžu požiadať o pôžičky vo výške od 500 eur do 2 300 eur, študenti III. stupňa vysokoškolského štúdia maximálne do 4 500 eur. Pôžičky musia byť zabezpečené prostredníctvom ručenia – vyžaduje sa jeden ručiteľ.

Na pôžičky pre študentov sú v akademickom roku 2017/2018 vyčlenené finančné prostriedky celkovo vo výške 2 700 000 eur, z toho na žiadosti doručené do 15. septembra vo výške 900 000 eur a na žiadosti doručené do 31. októbra vo výške 1 800 000 eur.

Detailné informácie o podmienkach poskytovania pôžičiek sú zverejnené na webovom sídle fondu www.fnpv.sk vo forme oznamu o možnosti predkladania žiadostí o pôžičku pre študentov s možnosťou stiahnuť si tlačivo žiadosti o pôžičku. ■

Zdroj: Minedu

NÁRODNÝ ÚSTAV CELOŽIVOTNÉHO VZDELÁVANIA



Národný ústav celoživotného vzdelávania ako národný koordinátor pre implementáciu Európskeho programu vzdelávania dospelých vás pozýva na medzinárodnú konferenciu „Vzdelávanie dospelých a celoživotné poradenstvo – problémy a riešenia“.

Konferencia pod záštitou ministra školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky Petra Plavčana sa bude konať dňa **21. septembra 2017** v Crowne Plaza Bratislava. Bližšie informácie nájdete v prílohách. ■

Zdroj: Minedu

NOVÉ PEDAGOGICKO- -ORGANIZAČNÉ POKYNY PRE ŠKOLSKÝ ROK 2017/2018

Novinkou, ktorá čaká žiakov a učiteľov vo vyučovaní v novom školskom roku 2017/2018, bude posilnenie vyučovania dejepisu na druhom stupni ZŠ o 1 vyučovaciu hodinu, ktorého cieľom je vytvorenie priestoru na rozvíjanie kritického myslenia u mladých ľudí v 9. ročníku a predchádzať tak šíreniu extrémistických nálad v spoločnosti. Rovnako bude posilnená časová dotácia vyučovacieho jazyka u žiakov 1. a 2. ročníka v školách, v ktorých sa vzdelávajú žiaci národnostných menšín. Okrem toho novela zákona o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení prinesie poskytovanie finančných prostriedkov na

dopravu žiakov do školy z obcí, v ktorých nie je zriadená základná škola alebo jej časť, najmä z dôvodu vyučovacieho jazyka, ako aj rozšírenie poskytovania príspevku na výchovu a vzdelávanie detí v materských školách.

Prehľad ďalších zmien nájdete aj v Pedagogicko-organizačných pokynoch pre školský rok 2017/2018, ktoré sú zverejnené na webovej stránke rezortu školstva:

<http://www.minedu.sk/pedagogicko-organizacne-pokyny-na-skolsky-rok-20172018/>

VŠEOBECNÉ INFORMÁCIE A POKYNY

1. september 2017	Začiatok školského roka
4. september 2017	Začiatok školského vyučovania
31. január 2018	Ukončenie vyučovacieho procesu v prvom polroku
1. február 2018	Začiatok vyučovacieho procesu v druhom polroku
29. jún 2018	Ukončenie vyučovacieho procesu v druhom polroku

CELOSLOVENSKÉ TESTOVANIE ŽIAKOV T9

21. marec 2018	Matematika, slovenský jazyk a literatúra, maďarský jazyk a literatúra, ukrajinský jazyk a literatúra, slovenský jazyk a slovenská literatúra
5. apríl 2018	Náhradný termín
Február 2018 /september, október 2018	Pilotné overovanie testovacích nástrojov T9 na vybraných školách



MATURITNÁ SKÚŠKA

5. – 8. september 2017	Opravný termín
13. marec 2018	Slovenský jazyk a literatúra, slovenský jazyk a slovenská literatúra
14. marec 2018	Anglický jazyk, francúzsky jazyk, nemecký jazyk, ruský jazyk, španielsky jazyk, taliansky jazyk
15. marec 2018	Matematika
16. marec 2018	Maďarský jazyk a literatúra, ukrajinský jazyk a literatúra
Apríl 2018	Generálna skúška EČ MS zo slovenského jazyka a slovenskej literatúry
10. – 13. apríl 2018	Náhradný termín
21. máj až 8. jún 2018	Termíny internej časti maturitnej skúšky

MEDZINÁRODNÉ MERANIA

September 2017	Príprava hlavného testovania OECD PISA 2018
September 2017	Príprava hlavného merania medzinárodnej štúdie OECD TALIS 2018

ŠTÁTNE SVIATKY A PRÁZDNINY V ŠKOLSKOM ROKU 2017/2018

Deň Ústavy Slovenskej republiky	1. september 2017 (piatok)
Sedembolestná Panna Mária	15. september 2017 (piatok)
Jesenné prázdniny	30. október 2017 až 31. október 2017
Sviatok všetkých svätých	1. november 2017 (streda)
Deň boja za slobodu a demokraciu	17. november 2017 (piatok)
Vianočné prázdniny	23. december 2017 až 5. január 2018
Štedrý deň	24. december 2017 (nedeľa)
Prvý sviatok vianočný	25. december 2017 (pondelok)
Druhý sviatok vianočný	26. december 2017 (utorok)
Deň vzniku Slovenskej republiky	1. január 2018 (pondelok)
Zjavenie Pána (Traja králi)	6. január 2018 (sobota)
Polročné prázdniny	2. február 2018
Jarné prázdniny	19. február až 23. február 2018
- Banskobystrický kraj	
- Žilinský kraj	
- Trenčiansky kraj	
- Košický kraj	26. február až 2. marec 2018
- Prešovský kraj	
- Bratislavský kraj	5. marec až 9. marec 2018
- Nitriansky kraj	
- Trnavský kraj	
Veľkonočné prázdniny	29. marec až 3. apríl 2018
Veľký piatok	30. marec 2018
Veľkonočný pondelok	2. apríl 2018
Sviatok práce	1. máj 2018 (utorok)
Deň víťazstva nad fašizmom	8. máj 2018 (utorok)
Letné prázdniny	2. júl až 31. august 2018

MACHUĽA NESPOKOJNOSTI

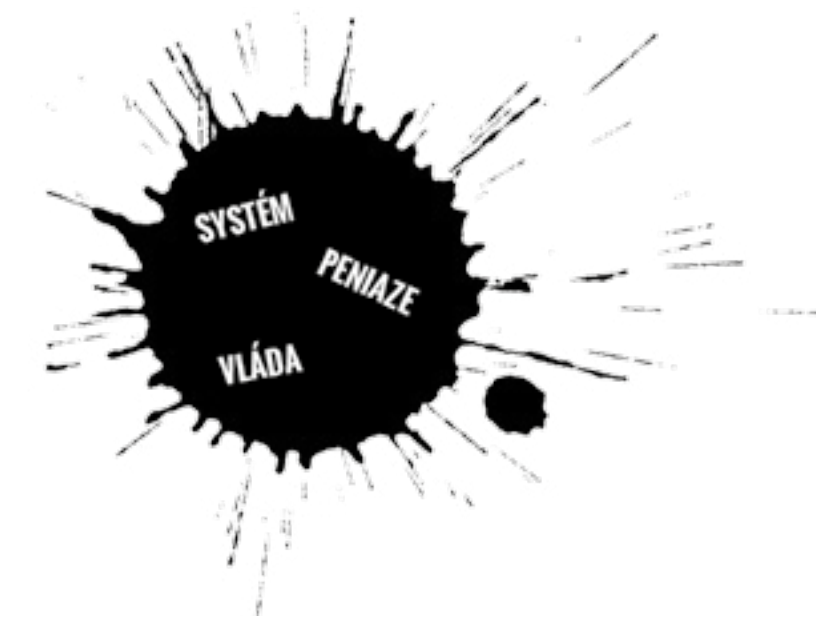
ZLEPŠENIE FINANCOVANIA ŠKOLSKÝCH ZARIADENÍ, DOPRAVY DO ŠKÔL A POMOC SOCIÁLNE ZNEVÝHODNENÝM RODINÁM

To všetko by mala priniesť novela zákona o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení, ktorá by mala začať platiť (s výnimkou niektorých ustanovení) už od septembra tohto roka.

Návrh zákona prinesie spravodlivejšie rozdeľovanie finančných prostriedkov, rozšírenie finančného príspevku na dopravu žiakov do škôl a obcí, v ktorých nie je zriadená základná škola z dôvodu vyučovacieho jazyka, rozšírenie poskytovania príspevku na vzdelávanie a výchovu detí v materských školách pre deti, ktorých rodičia sú poberateľom pomoci v hmotnej núdzi, a rôzne ďalšie opatrenia.

Zámerom ministerstva rozšíriť **finančný príspevok pre materské školy je zabezpečiť predškolské vzdelávanie čo najväčšiemu okruhu detí**, za ktoré bude štát uhrádzať príspevok na čiastočnú úhradu nákladov na výchovu a vzdelávanie. Po novom budú do tejto kategórie patriť aj deti, ktorých rodičia sú v hmotnej núdzi, pričom štát bude poskytovať príspevok počas celého obdobia ich dochádzky do materskej školy. Doteraz naň mali nárok len deti, ktoré majú jeden rok pred plnením povinnej školskej dochádzky. Toto opatrenie zlepší dostupnosť vzdelávania pre 5410 detí materských škôl (6 %) vo veku 2 až 4 rokov a predstavuje výraznú pomoc pre deti v predškolskom veku zo sociálne znevýhodneného prostredia.

Zmeny čakajú aj príspevok na **dopravu**. MŠVVaŠ SR



ho v súčasnosti poskytuje žiakom základných škôl a špeciálnych základných škôl do školy a späť do miesta trvalého pobytu, ak nemajú v obci zriadenú základnú školu. Podmienkou je uzatvorenie školského obvodu medzi obcou, v ktorej má žiak trvalý pobyt, a obcou, v ktorej navštevuje základnú školu. V súčasnosti však nedostávajú finančné prostriedky na dopravné žiaki z obcí, v ktorých je zriadená základná škola s konkrétnym vyučovacím jazykom, ale žiaci majú záujem vzdelávať sa v jazyku národnostnej menšiny.

V súlade s Programovým vyhlásením vlády SR sa preto v návrhu navrhovalo odstrániť tento **stav a pridelovať finančné prostriedky na dopravu žiaka do školy a späť z obce, kde nie je zriadená základná škola s príslušným vyučovacím ja- >**

zykom, a to do najbližšej základnej školy s príslušným vyučovacím jazykom. Zmena sa dotkne asi 20 % žiakov základných škôl a špeciálnych základných škôl s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny (asi 5900 žiakov) a asi 1 % žiakov základných škôl a špeciálnych základných škôl s vyučovacím jazykom slovenským (asi 4520 žiakov), čo spolu predstavuje pomoc pre 10 420 žiakov.

Prehľad základných zmien, ktoré schválený zákon prináša:

- spravodlivejšie rozdeľovanie finančných prostriedkov zriaďovateľom škôl prostredníctvom výpočtu koeficientu kvalifikačnej štruktúry tak, aby zohľadňoval aj prax pedagogických zamestnancov;
- poskytovanie finančných prostriedkov na rozvoj škôl a školských zariadení v rámci dotácií a rozvojových projektov;
- poskytovanie finančných prostriedkov na dopravu žiakov do školy z obcí, v ktorých nie je zriadená základná škola alebo jej časť, najmä z dôvodu vyučovacieho jazyka;
- poskytovanie príspevku na kurz pohybových aktivít v prírode u žiakov osemročných gymnázií a konzervatórií 2-krát za štúdium;
- rozšírenie poskytovania príspevku na výchovu a vzdelávanie detí v materských školách;
- zníženie administratívnej záťaže škôl a školských zariadení a ich zriaďovateľov a pod. ■

Zdroj: MŠVVaŠ, redakčne upravené

JAZYKOVÉ OKIENKO:

ZVRATNÉ ZÁMENO SA V SLOVESNÝCH PODSTATNÝCH MENÁCH

Z niektorých slovies vznikajú v slovenčine tzv. slovesné podstatné mená: ochorieť – ochorenie, premýšľať – premýšľanie, rozhodnúť sa – rozhodnutie, kúpať sa – kúpanie atď. Niektorí používatelia však zo zvratných slovies neodôvodnene prenášajú na podstatné meno aj zvratné zámeno sa, napríklad zo slovesa správať sa je odvodené slovo správanie, pričom sa zvykne nesprávne používať aj so zvratným zámenom: správanie sa.

Sú však niektoré prípady, keď je ponechanie zvratného zámena odôvodnené, resp. potrebné z hľadiska významu. Je to napríklad pri výraze učenie sa = získavanie vedomostí. Ak je však význam slova z kontextu jasný alebo chceme slovom vyjadriť proces odovzdávania vedomostí (zo slovesa učiť), použijeme slovo učenie. ■

QUO VADIS, TURECKÉ ŠKOLSTVO?

O VÝZNAME VZDELANIA A O TOM, AKO MÔŽE BYŤ VZDELÁVACÍ SYSTÉM KĽÚČOM K MOCI V KRAJINE

Vzdelávací systém sa môže stať mocným prostriedkom kontroly nad obyvateľstvom, ale zároveň môže slúžiť ako nástroj, ktorý zvrhne starý poriadok a nahradí ho novým. Turecký príklad ukazuje, ako národ formuje školstvo, ale tiež ako školstvo môže formovať národ a tým podobu celej krajiny.

Sen jedného muža

Keď po porážke a rozpade Osmanskej ríše Mustafa Kemal Atatürk položil základy novej krajiny – Turecka, venoval značnú pozornosť práve **vzdelávaciemu systému**, ktorý sa mal stať prostriedkom na prebudovanie tureckej spoločnosti a zároveň kľúčom k potlačeniu osmanského odkazu, a to predovšetkým jeho islamského, východného a multikultúrneho charakteru. Presadil sekularizáciu (resp. podriadil náboženské školy štátu), zjednodušil turecký jazyk a zaviedol latinku (čím z troch štvrtín obyvateľstva nepriamo spravil analfabetov), no predovšetkým zrušil segregáciu pohlaví vo vzdelávacom systéme a zvýšil nielen všeobecnú gramotnosť obyvateľstva, ale tiež úroveň vzdelania u žien, ktoré dovtedy často nevedeli ani čítať, ani písať a starali sa výhradne o domácnosť. **V dôsledku Atatürkovho prístupu však menšina v Turecku vrátane približne 16 miliónov Kurdov dodnes nemajú možnosť študovať vo vlastnom jazyku, čo spôsobuje, že množstvo z nich síce kurdčinu ovláda verbálne, ale nie písomne.**

Nedá sa tak uprieť, že Atatürk pozdvihol úroveň vzdelania a zaslúžil sa o obrovský kvalitatívny skok tureckého školstva. V mnohých ohľadoch však išlo o systém,

ktorý mal slúžiť len na podporu jediného správneho svetonázoru a politického systému presadzovaného jedným mužom, Atatürkcom, pričom názor značnej časti obyvateľstva jednoducho nebol braný do úvahy. Pri spätnom pohľade je tak zrejmé, že Atatürk so svojimi reformami z dlhodobého meradla vlastne vôbec nemal šancu uspieť. Vzhľadom na to, že Atatürk považoval náboženstvo za otázku súkromnej sféry jednotlivca, obyvateľstvo centrálnej a východnej časti krajiny s najvyšším prírastkom obyvateľstva zostalo rovnako konzervatívne ako v dobách osmanskej ríše. Navyše, Atatürkove reformy chápalo len ako útlak – priame ohrozenie svojho spôsobu života. Príkladom je opäť školstvo, kde sa ukázalo, že teoretické osnovy a prax sa v mnohom odlišovali.

V osobných rozhovoroch takmer všetci tureckí študenti a profesori uviedli, že už pred nástupom Erdoğanova bola napríklad evolúcia v školách buď úplne preskakovaná, alebo naopak prezentovaná ako jedna z možných západných teórií, pričom následne bolo na hodine náboženstva vysvetlené, že ide o úplný nezmysel. Jeden z oslovených učiteľov dokonca prišiel trikrát o prácu, pretože evolúciu učil.

Neodpustiteľná chyba

Vojenský establishment po prevrate v roku 1980 pri- ➤

jal stratégiu tzv. **turecko-islamskej syntézy** s cieľom apelovať na tradičný islamský konzervativizmus ako prostriedok boja proti revolučným ľavicovým náladám panujúcim prevažne medzi kurdskou mládežou. Toto rozhodnutie de facto znamenalo akceptáciu **nárastu islamského vplyvu v krajine**, ktorý bol prijateľnejší než ľavicová hrozba. Výsledkom bol obrovský nárast počtu vydávaných islamských radikálnych periodík či moslimských organizácií a prenikanie islamu do systému vzdelávania. Vtedajší turecký prezident generál Evren tak pri svojich prejavoch recitoval verše z Koránu, urýchlilo sa budovanie mešít, zvýšil sa rozpočet Oddeľovania pre náboženské záležitosti, otvárali sa nové kurzy Koránu a tolerované začali byť aj prejavy náboženstva na úradoch. V školstve sa do centra pozornosti dostali náboženské školy **Imam hatip** (ich vplyv však v Turecku rástol už od začiatku 70. rokov) – okrem zvýšeného prílivu financií sa tiež zvýšili možnosti uplatnenia ich absolventov a predovšetkým bol sunnitský islam zavedený ako povinný predmet aj na štátnych sekulárnych školách. Absolventi Imam hatip však vnímali sekulárnu povahu Turecka ako problém a práve oni sa neskôr stali pevnou oporou Erdoğan a jeho strany AKP. To, že turecko-islamská syntéza bola chybou, pochopili kompetentní až v roku 1996, keď došlo k jej ukončeniu a označeniu islamského fundamentalizmu za hrozbu pre tureckú národnú bezpečnosť.

Najprv islam, potom vzdelanie

Po tom, čo sa Erdoğan zbavil kemalistov v armáde, upevnil svoju moc a zároveň sa začal odkláňať od západu, odhodlal sa aj k zmenám vo vzdelávacom systéme. Hoci prvý krok, ktorým v roku 2008 povolil ženám nosiť tradičnú islamskú pokrývku hlavy na univerzitách, mal predovšetkým symbolický význam, naznačil, akým smerom sa budú uberať ďalšie reformy tureckého školstva. V roku 2012 sa AKP zasadila o predĺženie povinnej školskej dochádzky na 12 rokov. Odborné školy a učilištia však bolo možné po novom



navštevovať už od piatej triedy – vtip bol však v tom, že do tejto kategórie patrili aj náboženské školy Imam hatip. Na rozdiel od ostatných typov škôl na ne po novom nie je nutné robiť prijímacie skúšky. To znamená, že všetci, ktorí nedosiahnu výsledky potrebné na prijatie na iný typ školy, sú automaticky zapísaní na Imam hatip. **V roku 2013 tak bolo na náboženské školy proti vôli svojich rodičov zapísaných 40 000 študentov vrátane nemoslimov či dievčat, ktoré si s takouto školou nemajú šancu nájsť uplatnenie, keďže sa nemôžu stať imámom.** Zaujímavosťou je, že počet študentov na školách Imam hatip sa od roku 2002, keď AKP prvýkrát vyhrala voľby, zvýšil **zo 65 000 na cca 1 milión**. Len v priebehu štyroch rokov, od 2010 do 2014, narástol počet týchto škôl o 73%. Navyše, po novom sa môžu rodičia od piatej triedy rozhodnúť pre vzdelávanie svojich detí doma, čo v prostredí Turecka automaticky znamená zníženie úrovne vzdelania, a to najmä pre dievčatá z vidieckych oblastí. Okrem náboženských škôl sa Erdoğanove reformy týkali aj tých klasických, kde došlo k posilneniu povinnej výučby náboženstva – sunnitského islamu z dvoch na tri hodiny týždenne a zaradeniu voliteľných (v praxi často skôr povinných) predmetov ako Život Mohameda či Korán. Vládi sa tiež podarilo postupne posilniť svoju priamu kontrolu nad jednotlivými školami, keď prebrala kontrolu nad menovaním jednotlivých riaditeľov škôl či dekanov univerzít a tiež personálne obmenila zamestnancov ministerstva školstva – tisíce dlho- ➤

ročných zamestnancov vrátane vysokopostavených odborníkov boli v roku 2014 nahradení politickými nominantmi. Od roku 2010 je navyše možné (údajne na základe požiadavky verejnosti) zmeniť štátnu školu na Imam hatip. Od roku 2012 je toto možné vykonať aj v prípade stredných škôl.

Významnou zmenou bolo tiež zníženie odborných požiadaviek na učiteľov, čo umožnilo rozličným náboženským bratstvám viesť vlastné školy a zriaďovať vlastné internáty.

Niekoľko učiteľov z Istanbulu nám potvrdilo, že zníženie nárokov na učiteľov sa prejavilo aj na štátnych školách – keď bolo množstvo skúsených učiteľov nútených opustiť svoje pracovné miesta len preto, že nesúhlasili s vládou politikou, a na ich miesto nastúpili predovšetkým učitelia náboženstva s absolútne nedostačujúcim vzdelaním v ostatných oblastiach. Podobný vývoj je možné vidieť aj na vyšších stupňoch školstva, keď napr. na univerzitách bolo množstvo kádru nepohodlných profesorov v lepšom prípade prepustených, v tom horšom obvinených z podpory terorizmu a následne zadržaných.



Zatiaľ posledné kolo reforiem nastalo tento rok po tom, čo boli odhlasované konštitučné zmeny posilňu-

júce moc Erdoğan. Kým niektoré zmeny ako zahrnutie tureckých a moslimských vedcov do výučby popri Einsteinovi či Newtonovi sú v podstate nevinné, odstránenie kurzov o Atatürkovi či zrušenie výučby evolúcie predstavujú v tureckých podmienkach veľký problém. Namiesto nich vláda zaviedla napríklad kurz zaoberajúci sa pokusom o prevrat z 15. júla 2016, v ktorom je Erdoğan vykresľovaný ako národný hrdina, ktorý zabránil tragédii.

Pri pohľade na tento vývoj je úplne zrejmé, že súčasná vláda sa snaží kompletne prebudovať Turecko prostredníctvom výchovy novej „zbožnej generácie“ študentov, ktorí budú aj v budúcnosti tvoriť základ jej elektorátu. Kvalitné vzdelanie je v tomto prípade druho radé, často priam neželané, ako ukazuje aj prieskum jednej z agentúr spred konštitučného referenda, ktoré rozhodovalo o posilnení Erdoğanovej pozície. Kým v prospech navrhovaných zmien, t. j. za Erdoğan, by hlasovalo až 65 % negramotných respondentov, rovnako by urobilo len 24 % oslovených ľudí s univerzitným diplomom. V kontexte prebiehajúcej islamizácie tureckého vzdelávacieho systému a jeho kvalitatívneho úpadku v situácii, keď 18 % žien nad 25 rokov nemá žiadne alebo len nedokončené základné vzdelanie a priemerné výdaje na študenta sú jedným z najnižších v rámci OECD, zdá sa, že budúcnosť Turecka je veľmi čierna.

Na príklade Turecka je možné vidieť, že vzdelanie hrá významnú úlohu nielen v živote jednotlivca, ale tiež v živote celej krajiny. V nesprávnych rukách sa môže vzdelávací systém zmeniť z prostriedku podporujúceho slobodné myslenie a pokrok na nástroj demagógie, kontroly a útľaku obyvateľstva. Napriek tomu, že Atatürkova snaha o vybudovanie kemalistickej spoločnosti a Erdoğanovo úsilie o vychovanie zbožnej generácie sa zdajú byť úplnými protikladmi, v skutočnosti ide o dve strany tej istej mince – presadzovanie zvoleného svetonázoru prostredníctvom školstva. ■

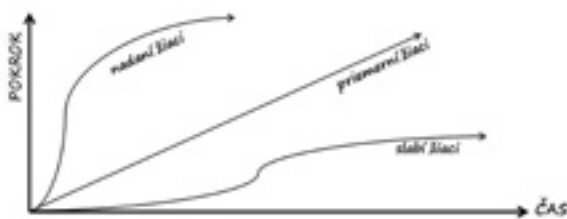
Zdroj: UCN

ADAPTÍVNE UČENIE

V zahraničí začalo adaptívne učenie získavať popularitu už v sedemdesiatych rokoch dvadsiateho storočia spolu s rozvojom modelov umelej inteligencie. Výsledky nedávnej štúdie v Iráne odhalili, že podľa názorov učiteľov má vzdelávanie pomocou technológií pozitívny vplyv na motiváciu študentov učiť sa matematiku. Niektorí môžu namietajú, že slovenskí žiaci sú iní a moderné technológie v súvislosti so vzdelávaním môžu všeobecne vyvolávať skôr nedôveru. Priblížme si preto, v čom spočíva adaptívne učenie. V tomto seriáli sa dozvieme teoretické základy, výhody, nástrahy, ale aj praktickú využiteľnosť adaptívneho učenia v slovenských pomeroch.

Tradičné verzus adaptívne učenie

Charakterizujme si najprv tradičný spôsob učenia, ktorý sa využíva aj v slovenských školách. Napriek tomu, že každý žiak rôzne zvláda učivo jednotlivých predmetov, obsah aj podmienky výučby majú rovnaké. Vyučovacia hodina trvá 45 minút a rovnaké učivo je pripravené pre nadaného žiaka, ale aj pre žiaka s poruchou učenia. Ich pokrok v závislosti od času je možné zobraziť pomocou nasledujúceho obrázka:

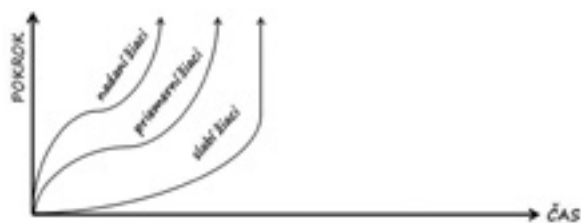


Pokrok pri tradičnom učení

Adaptívne učenie je však iné. Každý žiak, či už nadaný alebo slabší, má prístup k individuálne prispôsobenému obsahu, ktorý vyhovuje jeho schopnostiam, a učí sa v podmienkach vyhovujúcim jeho možnostiam. Adaptabilita je umožnená využívaním počítačových systémov za účasti ľudských a sprostredkovaných zdrojov. Učenie

ako také aktivizuje žiaka a pomáha mu rýchlejšie napredovať. Priblížme si adaptívne učenie pomocou základných princípov:

- každý žiak má prístup k obsahu, ktorý je prispôsobený pre jeho potreby;
- informácie sú obsahovo usporiadané v štruktúre neustále sa prispôbujúcej jednotlivým žiakom;
- môže ísť o učenie online za podmienky, že multimedialný obsah je prispôsobený jednotlivým žiakom;
- zahŕňa kognitívny proces a výučbové stratégie v pozadí;
- musí byť didakticky usporiadané a musí žiaka naučiť, ako sa učiť, takže nemá potrebu podvádzať, odpisovať a inak sa rozptyľovať;
- zdokonaľuje sa prispôbovaním vďaka interakciám medzi jednotlivými žiakmi;
- jeho predpokladom je efektívny manažment triedy;
- dáva množstvo šancí na správnu odpoveď z rôznych uhlov pohľadu, čo žiakov neterorizuje, ale rozvíja ich;
- je prispôsobené aj slabším žiakom a žiakom s poruchami učenia, ktorí sa vďaka nemu vedú veľmi dobre naučiť všetko podstatné.



Pokrok pri adaptívnom učení

Podstatným výsledkom porovnania tradičného a adaptívneho vzdelávania je poznanie, že ideál individualizovaného učenia sa (t. j. učenia sa, ktoré je prispôsobené špecifickým požiadavkám a schopnostiam konkrétneho žiaka) nie je možné dosiahnuť použitím tradičných prístupov. ■

Ing. Róbert Chudý, RAABE Slovensko

²³
V
Vanadium
50.9415

E

D

E

⁶
C
Carbon
12.011

¹⁹
K
Potassium
39.0983

³⁹
Ý
Yttrium
88.90585

**VSTUP
ZDARMA**

²³
V
Vanadium
50.9415

E

L'

T

⁴⁵
Rh
Rhodium
102.906

zábavné interaktívne podujatie

14. september 2017

od 8.30 do 17.30
námestie Eurovea
Bratislava



www.vedeckyveltrh.sk

Záštitu prevzal:


BRATISLAVA

Organizátori:



Hlavní partneri:



Hlavní mediální partneri:



NA TRHU PRÁCE JE VEĽA NEDOSTATKOVÝCH PROFESIÍ

#MOJAPRACAMAZMYSEL #DUALNEVZDELAVANIE

Pekár, kuchár, železničiar, stolár, farmár, obuvník a mnohé ďalšie patria medzi nedostatkové profesie, teda tie, o ktoré je na našom trhu práce veľký záujem. Prostredníctvom rozhovorov s ľuďmi, ktorí skončili strednú odbornú školu a vybudovali si úspešnú kariéru, ich predstavil počas leta Štátny inštitút odborného vzdelávania, a to v spolupráci so stavovskými a profesijnými organizáciami. Poďme sa na ne pozrieť bližšie na nasledujúcej dvojstrane. (Poz. red: Rozhovory nájdete aj na stránke ucn.sk.)

Súčastou samotnej kampane boli aj prognózy trhu práce, zoznam škôl a zamestnávateľov zapojených v systéme duálneho vzdelávania, ako aj dôraz na to, že rodičia by sa s deťmi mali o výbere budúcej školy rozprávať omnoho skôr ako pár dní pred odovzdaním prihlášky. Výber strednej školy ich budúcnosť jednoznačne ovplyvní.

PEKÁR

Prognózy trhu práce hovoria o potrebe 96 pekárov v rokoch 2018 a 2019 a následne o 13 ďalších s výhľadom do roku 2025. V školách však tento odbor študuje sotva polovica žiakov. V systéme duálneho vzdelávania je možné trojročný odbor pekár študovať na šiestich stredných odborných školách v Banskej Bystrici, Bratislave, Levoči, Lučenci a v Prešove.

ŽELEZNIČIAR

Železnice Slovenskej republiky ohlásili, že v rokoch

2018 až 2026 budú vplyvom odchodu pracovníkov do dôchodku potrebovať obsadiť 1 856 nosných prevádzkových pozícií. V rámci duálneho vzdelávania je možné študovať učebné a študijné odbory v oblasti železničnej dopravy na šiestich stredných odborných školách v Bratislave, Šuranoch, Martine, Trenčíne a v Košiciach.

Študovať je možné trojročné učebné odbory železničiar a elektromechanik ukončené výučným listom a vysvedčením o záverečnej skúške a štvorročné študijné odbory operátor prevádzky a ekonomiky dopravy, mechanik – elektrotechnik. Štvorročné odbory sú ukončené maturitnou skúškou a výučným listom. Všetky tieto odbory sú zaradené aj do systému duálneho vzdelávania.

KUCHÁR

K nedostatkovým profesiám patrí rovnako aj profesia kuchár. Školy každý rok produkujú stovky absolventov v učebnom odbore kuchár, ale v praxi sa vie uplatniť len malé percento z nich. Aj preto je pre zamestnávateľov kľúčové vychovať si kvalifikovaných pracovníkov práve prostredníctvom systému duálneho vzdelávania. Jednou z výhod takého typu štúdia je absolvovanie praktickej výučby priamo na pracovisku zamestnávateľa, kde už počas školy žiak získava prax a skúsenosti v reálnom prostredí. Žiak získa pracovné návyky a lepšie sa pripraví pre potreby trhu práce než ostatní absolventi klasického študijného programu. ➤

FARMÁR

K najžiadanejším odborom v rámci poľnohospodárstva patria aj poľnohospodár – farmárstvo, poľnohospodár – mechanizácia či chov oviec a koní. V roku 2005 sa zvýšil priemerný vek zamestnancov v poľnohospodárstve na 44 rokov a v roku 2014 už dosiahol priemerný vek 46,6 roka u žien a 46,8 roka u mužov. Starne hlavne mužská populácia. Znížil sa podiel mladých pracovníkov do 34 rokov a stagnoval podiel pracovníkov do 39 rokov. Aj toto sú dôvody, pre ktoré si skúsení poľnohospodári hľadajú svojich nasledovníkov.

V rámci systému duálneho vzdelávania je možné tieto odbory študovať na ôsmich stredných odborných školách.

STOLÁR

Na Slovensku je nedostatok kvalitných stolárov a rovnako tak nedostatok samostatne pracujúcich stolárov. Absolvent sa môže zamestnať vo výrobných a pracovať na jednotlivých strojných zariadeniach alebo ako samostatne pracujúci stolár, teda vyrábať nábytok podľa určitého zadania, alebo ako operátor, ktorý vyrába jednotlivé diely. Možnosťou je ísť aj vlastnou cestou a založiť si firmu, navrhovať, vyrábať a predávať nábytok.

V minulom školskom roku sa v odbore stolár učilo celkovo 863 žiakov, no nízky záujem zo strany deviatikov spôsobil, že niektoré školy nemohli otvoriť prvé ročníky. Trh práce pritom požadoval v školskom roku 2016/2017 celkovo 486 stolárov a prognózy hovoria o potrebe 308 stolárov v rokoch 2017/2018 a o dva roky o 210 ďalších.

Učebný odbor stolár je trojročným odborom ukončeným výučným listom a vysvedčením o záverečnej skúške. V systéme duálneho vzdelávania je certifikovaných sedem stredných odborných škôl a 23 zamestnávateľov.

LESNÍK

V rámci lesníckej profesie je do systému duálneho vzdelávania vhodný práve odbor operátor lesnej techniky. Študovať je ho možné na stredných odborných školách v Banskej Štiavnici, Tvrdošíne a v Levoči.



Absolvent tohto odboru získa v štvorročnom študijnom odbore maturitné vysvedčenie, výučný list a osem druhov oprávnení (zváračský preukaz na zváranie elektrickým oblúkom v ochrannej atmosfére CO₂ – metóda Z-M 1; oprávnenie na obsluhu ručnej motorovej reťazovej pily pri ťažbe dreva; oprávnenie na obsluhu univerzálneho kolesového traktora (UKT) pri sústreďovaní dreva; oprávnenie na obsluhu špeciálneho lesného kolesového traktora (ŠLKT) pri sústreďovaní dreva; oprávnenie na obsluhu lesného pásového vyťahovača (LPV) pri sústreďovaní dreva; oprávnenie na obsluhu krovinorezu; obsluha nakladacieho žeriava – hydraulického ruky pri odvoze dreva a vývozného kolesového súpravy; vodičské oprávnenia osobné auto, traktor, nákladné auto do 7,5t).

Zároveň ovláda činnosti súvisiace s obsluhou a údržbou lesných strojov a zariadení v pestovnej činnosti, v ťažbe, sústreďovaní a odvoze dreva, na skladoch dreva. Vie riadiť a organizovať prácu v pracovných skupinách v lesníckej prvovýrobe, vie čítať jednodu- ➤

ché strojárské výkresy a schémy, vie posúdiť vhodnosť využitia a nasadenia lesných strojov, ktoré sám ovláda.

OBUVNÍK

V súčasnosti je profesia obuvníka skôr otázkou regionálneho umiestnenia firiem pôsobiacich v obuvníckom priemysle, avšak uplatnenie odborníkov je omnoho širšie: v odevnom priemysle, pri práci s kožou alebo majú absolventi možnosť zúročiť skúsenosti v zahraničí. Zamestnávateľia zapojení v duálnom vzdelávaní sa zhodujú, že každý z nich by potreboval získať približne 200 zamestnancov a každý rok prijať do prvých ročníkov učebného odboru obuvník 10 až 12 žiakov.

Študenti profesie obuvník môžu nájsť uplatnenie nielen vo výrobe, ale aj v dizajne, vývoji a výskume, logistike a počas štúdia získajú rôzne nemecké certifikáty platné nielen na Slovensku.

UMELECKÝ KOVÁČ

Rovnako žiadané sú na trhu práce aj umelecké profesie. I keď tieto nie sú aktuálne zaradené do systému duálneho vzdelávania, cieľom Slovenskej živnostenskej komory je túto métu dosiahnuť. K nedostatkovým odborom patria umelecký kováč a zámočník, zlatník a klenotník, umelecký rezbár, umelecký smaltér, ale aj umelecké odbory potrebné v divadelnej oblasti.

RODIČIA NECHÁVAJÚ ROZHODNUTIE NA DIEŤATI

„Rodičia nechávajú výber školy a budúceho povolania na samotnom dieťati. Odôvodňujú to najmä tým, že nechcú do výberu dieťaťa zasahovať, aby im ich ovplyvnenie dieťa neskôr nevyčítalo,“ opisuje skúsenosti z rozhovorov s rodičmi Michal Bartók, riaditeľ Štátneho inštitútu odborného vzdelávania.

Prieskumy hovoria, že dvaja z troch rodičov žiakov 8. a 9. ročníkov základných škôl v prieskume deklarujú,

že strednú školu si vyberá samo dieťa. Rovnako tak iba tretina rodičov žiakov ZŠ oslovených v prieskume s určitosťou vie, na akú SŠ sa prihlási ich dieťa. Výnimkou sú rodičia, ktorých dieťa je rozhodnuté pre gymnázium.

NEDOSTATKOVÉ PROFESIE

Medzi nedostatkové profesie v súčasnosti zaraďujeme pekárov, železničiarov, kuchárov, farmárov so špecializáciou na mechanizácie a špecializáciou na služby, lesníkov, ale aj mechatronikov, nastavovačov, mäsiarov, obchodných pracovníkov, operátorov sklárskej výroby a iné.

www.dualnysystem.sk/letnakampan.aspx

Vedeli ste, že...?

32 % vysokoškolsky vzdelaných ľudí pracuje na stredoškolskej pozícii a až 60 % stredoškolských absolventov nepracuje v odbore. Rovnako tak prieskumy ukazujú, že každý tretí absolvent vysokej školy si nenájde vysokoškolskú pozíciu do piatich rokov od ukončenia štúdia. (Trexima Bratislava pre Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR)

„Rodičia majú ešte stále predstavu, že dať dieťa na strednú odbornú školu znamená, že bude chodiť v zašpinených montérkach. Už dávno to tak nie je. Napríklad aj karosári či mechatronici pracujú dnes už v úplne iných podmienkach ako pred 20 rokmi, často je ich práca spojená s diagnostikou alebo programovaním,“ približuje Michal Bartók jednu z častých reakcií rodičov na možnosť štúdia na strednej odbornej škole. ■

Zdroj: ŠIOV

PARTNERSTVO V ODBORNOM VZDELÁVANÍ MEDZI SLOVENSKOM, ČESKOM A NEMECKOM

Od septembra 2015 do augusta 2017 bola Spojená škola v Detve koordinátorom programu strategických partnerstiev v odbornom vzdelávaní a príprave Erasmus+. Spolu so slovenskými, českými a nemeckými partnermi realizovala projekt „Partnerstvo v odbornom vzdelávaní“. O výsledky sa s nami podelila **Valéria Čiamporová**.

Stredná odborná škola ako organizačná zložka spojenej školy pripravuje žiakov na rôzne profesie strojárskoho zamerania, a to v učebných, ako aj študijných odboroch. Ponúka štvorročné študijné odbory ukončené maturitnou skúškou mechanik nastavovač a mechanik elektrotechnik, ako aj trojročné učebné odbory s výučným listom autoopravár mechanik obrábač kovov.

Partneri:

V projekte sme spolupracovali so SOŠ a SOUT Třeboň (ČR), 1. slovenským strojárskym klastrom a nemeckými partnermi Jenaer Bildungszentrum, resp. Internationaler Bund Bildungszentrum Jena.

Ciele:

- Modernizovať odborné vzdelávanie v partnerských školách cez prepojenie školy a praxe.
- Zvýšiť záujem o technické profesie.
- Vymeniť si skúsenosti a priniesť možné návrhy do reformy odborného vzdelávania.

- Viac zapojiť do odbornej prípravy kľúčových zamestnávateľov a presvedčiť ich, že koordinované vzdelávanie im môže priniesť množstvo výhod.
- Posilniť pozíciu partnerstva tvoreného odbornými školami, firmami a sociálnymi partnermi pri možnom ovplyvňovaní štruktúry siete študijných a učebných odborov.

Cieľová skupina: pedagogickí zamestnanci a žiaci stredných odborných škôl, vedenie strojárskych firiem v regióne a predovšetkým zamestnanci zaoberajúci sa odbornou prípravou, ako aj zástupcovia regionálnej samosprávy, odvetvových a profesijných združení zaoberajúcich sa odborným vzdelávaním

Projekt produkoval tri intelektuálne výstupy – moduly odborného vzdelávania pre strojárské odbory, návrhy sietí regionálnej spolupráce a model kariérneho poradenstva v odbornom vzdelávaní.

Intelektuálny výstup O1 predstavuje 15 modulov odborného vzdelávania v strojárstve. Prvú príležitosť overiť moduly v praxi malo 30 žiakov deviatich škôl počas **dvojtýždňovej vzdelávacej aktivity**, ktorá sa uskutočnila v marci 2017 u nemeckého projektového partnera.

Intelektuálny výstup O3 obsahuje návrh modelu kariérneho poradenstva v odbornom vzdelávaní. ➤

Partneri pripravili model, ktorý vychádza z potrieb slovenských a českých škôl a využíva skúsenosti nemeckého partnera.

Najrozsiahlejší výstup projektu je **intelektuálny výstup O2**, ktorý sa zameriaval na prepojenie odborného vzdelávania z pohľadu teórie a praxe. Výsledky výstupu sú rozmanité, ich najdôležitejšou súčasťou bolo zmapovanie spolupráce stredných odborných škôl a zamestnávateľov.

Za úspech projektu považujeme vytvorenie databázy vyše 80 firiem, ktoré spolupracujú so školami pri odbornom vzdelávaní. Viaceré z nich boli oslovené aj

v prieskume, ktorý sa zameriaval na tieto oblasti:

- prieskum odborného vzdelávania z pohľadu firiem,
- prieskum odborného vzdelávania z pohľadu stredných odborných škôl,
- prieskum požiadaviek firiem na absolventov stredných odborných škôl.

Sústredíme sa na prieskumy odborného vzdelávania z pohľadu firiem, ako aj stredných odborných škôl.

Porovnanie niektorých oblastí prieskumu

Niektoré oblasti prieskumu týkajúce sa odborného vzdelávania a prípravy sme spracovali z pohľadu firiem aj škôl. Pri porovnaní sme dospeli k týmto výsledkom:

A) POROVNANIE DÔVODOV NEDOSTATKU PRACOVNEJ SILY

Z pohľadu firiem:		
Aké sú dôvody nedostatku pracovnej sily	Počet	Podiel v %
nedostatočné skúsenosti	24	44 %
nevyhovujúce vedomosti	18	33 %
nevyhovujúce zručnosti	21	39 %
nedostatočné množstvo absolventov	26	48 %
odbor chýba v regióne	12	22 %
iné (uvedte aké)	6	11 %

Z pohľadu škôl:		
Aké sú dôvody nedostatku pracovnej sily	Počet	Podiel v %
nedostatočné skúsenosti	2	20 %
nevyhovujúce vedomosti	1	10 %
nevyhovujúce zručnosti	2	20 %
nedostatočné množstvo absolventov	7	70 %
odbor chýba v regióne	1	10 %

B) POROVNANIE PREDSTAVY O PERCENTUÁLNOHOM ROZDELENÍ TEORETICKÉHO A PRAKTICKÉHO VYUČOVANIA

V tejto otázke sa školy a firmy približne zhodli, že podiel teoretického a praktického vyučovania by mal byť približne 50 ku 50.

C) ZÁUJEM O ÚČASŤ NA DUÁLNOHOM VZDELÁVANÍ

Z pohľadu firiem:		
Mali by ste záujem podieľať sa na duálnom vzdelávaní?	Počet	Podiel v %
áno	36	67 %
nie	12	22 %

Z pohľadu škôl:		
Majú vaše spolupracujúce firmy záujem podieľať sa na duálnom vzdelávaní?	Počet	Podiel v %
áno	7	70 %
nie	3	30 %

D) FORMY FINANČNEJ POMOCI FIRIEM NA ÚČELY ODBORNÉHO VZDELÁVANIA

E) SILNÉ STRÁNKY A PRÍLEŽITOSTI DUÁLNEHO VZDELÁVANIA

Z pohľadu firiem:

Najdôležitejšie príležitosti:

- príležitosť pre mladých ľudí získať kvalitnú prípravu na povolanie
- zlepšenie úrovne odborných kompetencií a pracovnej morálky absolventov škôl
- vytváranie vzdelávacích programov podľa požiadaviek a potrieb zamestnávateľov

Najdôležitejšie silné stránky:

- nadobudnutie kvalifikácie a praxe priamo u zamestnávateľa
- osvojenie si pracovných návykov priamo vo výrobnom procese u zamestnávateľa
- výučba na nových technológiách priamo u zamestnávateľa
- rozvoj povolání naviazaných na potreby trhu
- vysoká pravdepodobnosť získania pracovnej zmluvy so zamestnávateľom

Najmenej dôležitým stimulom je pre zamestnávateľov finančné a hmotné zabezpečenie žiakov a dohľad zamestnávateľských združení nad duálnym systémom vzdelávania.

Z pohľadu škôl:

Najdôležitejšie príležitosti:

- posilnenie spoločenského statusu a atraktivity technických povolání – status „poctivého remesla“
- zvýšenie zamestnanosti absolventov SOŠ
- príležitosť pre mladých ľudí získať kvalitnú prípravu na povolanie
- výber vhodných absolventov a ich zamestnanie pre vlastné potreby podniku

Najdôležitejšie silné stránky:

- úzka spolupráca podniku, školy a žiaka
- žiak si vyberá povolanie a zamestnávateľa, ktorý mu zabezpečí praktické vyučovanie
- nadobudnutie kvalifikácie a praxe priamo u zamestnávateľa
- osvojenie si pracovných návykov priamo vo výrobnom procese u zamestnávateľa
- finančné a hmotné zabezpečenie žiaka zamestnávateľom

Najmenej dôležitým stimulom je pre školy dohľad zamestnávateľských združení nad duálnym systémom vzdelávania.

Školy aj firmy sa zhodli, že veľkou príležitosťou duálneho vzdelávania je šanca pre mladých ľudí získať kvalitnú prípravu na povolanie. Firmy vidia príležitosti aj v zlepšení úrovne odborných kompetencií a pracovnej morálky absolventov škôl a vo vytváraní vzdelávacích programov podľa ich potrieb. Z pohľadu škôl duálne vzdelávanie posilní status a atraktivitu technických povolání a tiež pomôže zvýšiť zamestnanosť absolventov SOŠ.

Pre firmy je podstatná výučba nových technológií a rozvoj povolání naviazaných na potreby trhu. Školy vidia silné stránky v úzkej spolupráci firma – škola – žiak, ako aj vo výbere povolání a zamestnávateľa priamo žiakom. Rovnako dôležitým faktorom pre školy je finančné a hmotné zabezpečenie žiaka zamestnávateľom. ■

Valéria Čiamporová

ENGLISHONE

MODERNÉ VZDELÁVACIE MATERIÁLY PRE ANGLIČTINÁROV

Učitelia anglického jazyka v základných školách budú mať aj v aktuálnom školskom roku 2017/18 opäť nárok získať moderné vzdelávacie materiály. Školám ich dodá Metodicko-pedagogické centrum (MPC), ktoré chce týmto ďalej zvyšovať kvalitu výučby anglického jazyka v školách na Slovensku.

MPC aktuálnou ponukou moderných materiálov na výučbu angličtiny nadväzuje na svoje úspešné predchádzajúce aktivity z tejto oblasti. V roku 2015 poskytlo prvým 3 000 učiteľom angličtiny z 1 350 základných škôl kompletnú sadu moderných výučbových materiálov, prístup k digitálnemu vzdelávaciemu obsahu, účasť na školeniach zameraných na aktuálne trendy výučby anglického jazyka aj odborné aktivity v spolupráci s British Council Slovensko.

Výsledkom týchto aktivít bola vysoká spokojnosť zapojených učiteľov s kvalitou dodaných výučbových materiálov, odbornou kvalitou školení, ako aj s dosiahnutými zmenami v záujme žiakov o štúdium anglického jazyka. Prieskum medzi učiteľmi zistil, že žiaci získali pozitívnejší prístup k jazyku, zvýšila sa ich aktivita na hodinách, ako aj motivácia k učeniu. V 96 % zapojených tried sa žiakom zlepšila výslovnosť a v 95 % dosahovali väčší učebný pokrok ako predtým. Rovnako pozitívne vyznel prieskum aj v hodnotení prínosu moderných výučbových materiálov pre učiteľov. Až 95 % uviedlo, že boli veľmi prínosné pre ich učiteľskú prax, pričom 91 % odporúčalo zapojiť do pokračovania aj svojich kolegov.

Ako získať materiály EnglishOne?

Vzdelávacie materiály EnglishOne sú určené pre učite-

ľov na 1. aj 2. stupni základnej školy. Zaujímavosťou o materiály EnglishOne musia na začiatku školského roka kontaktovať riaditeľa svojej školy, ktorý bude mať detailné informácie, ako kompletnú sadu materiálov pre svojich učiteľov bezplatne zabezpečiť. Materiály budú školám dodávané do naplnenia kapacity, preto odporúčame potvrdiť svoj záujem do 15. septembra 2017.

Čo čaká na učiteľov v EnglishOne v roku 2017?

Sada vzdelávacích materiálov pre učiteľov angličtiny obsahuje metodickú príručku, ktorá je pre uľahčenie práce učiteľov na 1. stupni aj v slovenskom jazyku, pracovné listy pre žiakov a prístup k digitálnemu vzdelávaciemu obsahu na vzdelávacom portáli rezortu školstva anglictina.iedu.sk. Materiály môže učiteľ začať používať hneď po doručení aj bez nutnosti absolvovať školenie.

Školenia zamerané na praktickú implementáciu materiálov EnglishOne do výučby budú dobrovoľné jednodňové a realizované vo všetkých krajských mestách.

Na aktívnych učiteľov, ktorí budú moderné vzdelávacie materiály používať, čakajú zaujímavé benefity. Ide o najúspešnejšie a najlepšie hodnotené aktivity z minulosti – napríklad návšteva rodeného hovoriaceho v škole, hodiny v škole s expertmi EnglishOne zamerané na výučbu s materiálmi EnglishOne. Najaktívnejší učitelia budú tiež zaradení do žrebovania o balíček konverzácií s native speakers zameraný na rozvoj jazykových znalostí alebo stáže vo Veľkej Británii od British Council.

Viac informácií o materiáloch EnglishOne aj sprievodných aktivitách nájdete na www.englishone.sk.

BODY

THE
EXHIBITION

Od 10. 8. 2017

Incheba Expo Bratislava

Pozvite svojich študentov
na objaviteľskú cestu ľudského tela.



**VEDELI STE, ŽE? OBJEM VZDUCHU, KTORÝ VYDÝCHNETE
ZA DEŇ BY NAPLNIL PRIBLIŽNE 7 TEPLOVZDUŠNÝCH BALÓNOV.**

- ➔ 12 galérií na ploche viac ako 2000 m²
- ➔ stovky nových exponátov
- ➔ vyškolení medici prevedú Vašich žiakov a študentov celým ľudským telom
- ➔ kostrový systém, svalstvo, dýchacia sústava, obehová sústava, nervy, tráviaca a vylučovacia sústava, vývoj plodu
- ➔ na obrazovkách 3D animácie a dokumenty
- ➔ v interaktívnej časti sa študenti naučia základom resuscitácie pod odborným vedením medikov
- ➔ žiaci a študenti načerpajú nové vedomosti o ľudskom tele a dozvedia sa zaujímavosti z histórie medicíny

BODY

THE
EXHIBITION

SÚŤAŽTE S BODY THE EXHIBITION!

SÚŤAŽ: VYHRAJTE VSTUP NA VÝSTAVU PRE CELÚ TRIEDU

Napíšte nám svoj názor, v čom je podľa vás výstava Body the Exhibition prínosná a zaujímavá.

Odpovede píšete na:

redakcia@ucn.sk / Predmet: výstava Body the Exhibition



PUNK ROCK

ŠKOLSKÁ DRÁMA V DIVADLE NOVÁ SCÉNA

Divadlo Nová scéna v Bratislave štartuje novú divadelnú sezónu výnimočným projektom. 13. septembra uvedie hru súčasného britského dramatika Simona Stephensa PUNK ROCK. Inscenácia skúma problémy a svet skupiny dnešných tínedžerov, ktorí sa stretávajú v jednej z opustených častí školy, pripravujú sa na maturitu a plánujú štúdium na vysokej škole. Prináša témy ako násilie, šikanovanie, ale aj láska, priateľstvo a hľadanie samého seba v dnešnom svete.

Režisér Svetozár Sprušanský má už s uvádzaním podobných hier šitých na mieru mladému divákovi bohaté skúsenosti. Ako hovorí, v divadle Nová scéna tak vzniká predstavenie o mladých, pre mladých, s mladými: *„Príbeh vykresľuje neľahké vzťahy medzi spolužiakmi, v ktorých nechýba krutosť, výsmech či cynizmus. Hra má výrazný sociálno-kritický akcent. Apeluje na toleranciu, ľudskosť a empatiu v správaní dnešných mladých ľudí. Čo je však skvelé, autor danú tému nesplošňuje, neidealizuje, nementoruje, ale pravdivo zachytáva život mladých ľudí, ich mentalitu, logiku, vzťahy a témy, ktorými dnes žijú.“*

Inscenácia Punk Rock vzniká v rámci širšie koncipovanej programovej línie

s názvom MLADÁ NOVÁ SCÉNA. Pôjde o pravidelné uvádzanie divadelných projektov určených mladému a detskému divákovi a o zobrazenie jeho problémov, >



tém, svetov atď. jeho slovníkom, živým divadelným jazykom a súčasnými inscenačnými prostriedkami. Po predstavení budú nasledovať besedy či edukatívne podujatia v priamej spolupráci so psychológmi – odborníkmi k danej problematike.

Aj preto je súčasťou inscenácie Punk Rock následná beseda mladých divákov so psychológom, ktorá sa sústreďí na tému násilie a hľadanie identity mladých ľudí. Rovnako sa na školy budú distribuovať metodické listy, v ktorých učitelia dostanú „návod“, ako pracovať s touto témou a problematikou pred alebo po návšteve divadelného predstavenia.

Predstavenie Punk Rock sa bude v divadle Nová scéna uvádzať prioritne pre stredné školy v dopoludňajších hodinách. Je určené mladým ľuďom od 14 rokov, dĺžka predstavenia je 100 minút bez prestávky, následne bude prebiehať približne 30-minútová beseda so psychológom.

Predstavenie vzniklo v spolupráci s Národným koordináčnym strediskom na riešenie problematiky násilia na deťoch a Ministerstvom školstva SR.

Podrobné informácie o predstavení nájdete na internetovej a facebookovej stránke predstavenia Punk Rock:

<http://www.punkrock.sk/>

<https://www.facebook.com/PunkRockBA/>

V inscenácii PUNK ROCK dostanú priestor mladí členovia hereckého súboru divadla a poslucháčky bratislavského Štátneho konzervatória: V. Plevčík, P. Dubayová, L. Fecková, L. Pišta, P. Makranský, D. Hartl, M. Drínová, R. Dang Van, P. Vyskočil, D. Koči, P. Plevčík a M. Kaprálik.

Kontakty v prípade záujmu o predstavenie:

Jarmila Stodolová

E-mail: jarmila.stodolova@novascena.sk

Tel: +421 2 204 88 515

Mobil: +421 905 801 626

Ľuba Barysz

E-mail: luba.barysz@novascena.sk

Tel: +421 2 204 88 530;

Mobil: +421 905 801 844

Predstavenie učiteľom pomôže naplniť aktivity v oblasti prevencie extrémizmu, xenofóbie a ostatných foriem intolerancie v školskom prostredí v súlade s POP 2017-2018, konkrétne v bodoch:

1.5.4.1 Ľudské práva

1. e) zapájať deti a žiakov do aktivít v oblasti výchovy k ľudským právam organizovaním besied, súťaží, stretnutí, tematických výstav, návštev divadelných predstavení s tematikou ľudských práv

1.5.4.2 Práva detí

6. Do ŠkVP zapracovať povinné témy súvisiace s právmi dieťaťa, ako aj výchovy k demokratickému občianstvu a prevencie násilia, xenofóbie, intolerancie, antisemitizmu a rasizmu. ■

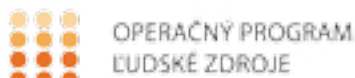
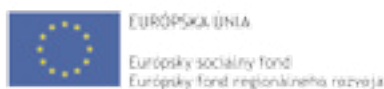
SÚŤAŽ PRE ŠKOLY ZÍSKAJTE VSTUPENKY ZADARMO

Pri rezervácii vstupeniek na predstavenie PUNK ROCK budete automaticky zaradení do súťaže o vstupenky pre jednu triedu zadarmo.

IT AKADEMIA

Na základe výsledkov štúdií Európskej komisie môže v Európe v najbližších rokoch chýbať niekoľko stotisíc odborníkov na informačné technológie. Tento nepriaznivý trend by mali zmierniť aktivity zamerané na hľadanie a výchovu IT odborníkov.

Lepšie sa uplatniť na trhu práce a reagovať na aktuálne potreby vedomostnej spoločnosti vo vzťahu k informatike a informačným technológiám má žiakom a študentom pomôcť konkrétny model vzdelávania. Jeho vytvorenie je hlavným cieľom nového národného projektu „IT Akadémia – vzdelávanie pre 21. storočie“. Projekt si dáva za cieľ vybudovať trvalú spoluprácu IT spoločností so školami a upevniť medzi študentmi dôveru v to, že majú perspektívu zamestnať sa v IT firmách.



V rámci národného projektu **IT Akadémia** – vzdelávanie pre 21. storočie vzniká IT Akadémia, ktorá zastrešuje partnerstvo subjektov zo SR, ktoré ju spoluvytvárajú. V rámci projektu sa môžu základné, stredné a vysoké školy stať partnerom IT Akadémie. Bližšie

informácie získajú školy na: <http://itakademia.sk/sk/dotaznik-pre-zs-a-ss/>. Bližšie informácie získajú školy na: <http://itakademia.sk/sk/dotaznik-pre-zs-a-ss/>.

Obsah a rozsah spolupráce formou partnerstva sa realizuje prostredníctvom zmluvy o partnerstve. Základné školy môžu spolupracovať na dvoch úrovniach, stredné školy na troch úrovniach partnerstva. Partnerstvom s IT Akadémiou môže škola získať:

- IT Science laboratórium obsahujúce moderné pomôcky na inovatívne vzdelávanie (laboratórium je možné poskytnúť len pre 60 základných škôl a 30 stredných škôl na Slovensku mimo Bratislavského kraja);
- využívanie a participáciu na tvorbe inovatívnych nástrojov vo výučbe informatiky, matematiky, prírodných a technických vied vytváraných počas projektu;
- účasť na popularizačných a mimoškolských vzdelávacích aktivitách;
- bezplatné vzdelávanie učiteľov v oblasti informatiky, matematiky, prírodných a technických vied;
- možnosť bezplatne získať medzinárodné certifikáty ECDL a ECo-C® pre žiakov a učiteľov stredných škôl;
- kontakty s IT firmami pri realizácii rôznych činností a podujatí.

O význame IT akadémie, ale tiež dôležitosti výuky informatiky už na prvom stupni základnej školy nám bližšie porozprával profesor **Ivan Kalaš**, ktorý sa profesionálne venuje pedagogickému výskumu v oblasti teórie vyučovania informatiky a informatizácie poznávacieho procesu. V projekte IT Akadémia pôsobí ako expert na informatiku na 1. stupni ZŠ. ➤



Pán profesor, môžete porovnať výučbu informatiky na 1. stupni základných škôl u nás a vo svete?

Na celom svete je informatika na 1. stupni celkom nový fenomén, nová výzva, ktorá otvára veľa otázok. V jednom sa rozvinuté krajiny zhodujú – informatické myslenie (v angličtine sa označuje ako computational thinking) je pre vzdelávanie, život a prácu v tomto storočí novou nevyhnutnosťou, novou gramotnosťou. Naša informatika je na stredných školách povinným predmetom od roku 1985. V roku 2005 sme ju rozšírili už aj na 2. stupeň ZŠ a v roku 2008 dokonca na 1. stupeň – a som v pokušení povedať, že v tom máme svetové prvenstvo. Navyše, vzdelávacie ciele informatiky, ako ich určuje náš Štátny vzdelávací program, sú skutočne moderné, až revolučné. V čom ale na Slovensku zaostávame, je systematická a neustála podpora učiteľa informatiky v škole, jeho každodennej práce, transformácia výborných cieľov do efektívneho procesu. Projekt IT Akadémie má šancu – a ambíciu – túto transformáciu podporiť.

Aká je teda vaša predstava informatiky v procese vzdelávania, akú úlohu má školská informatika?

Školská informatika, akú sa snažíme na Slovensku rozvíjať, nechce byť náukou o počítačoch ani náukou

o programovaní, nechceme, aby podporovala technokratický pohľad na úlohu digitálnych technológií vo vzdelávaní (keď cieľom vzdelávania je sama technológia). V našej vízii je informatika a jej jazyk – teda programovanie – nástrojom na skúmanie sveta, novým pomocníkom v „skrinke nástrojov“, ktorou má žiak vyzbrojiť moderná škola. Informatické myslenie – podobne ako napr. matematické myslenie alebo tvorivosť – má žiakom pomôcť poznávať, skúmať, modelovať, porovnávať, komunikovať a spolupracovať, vyjadriť sa. Ak školská informatika taká nie je, ak na nej žiaci musia riešiť pamäťové testy, ak ju dievčatá spravidla nemajú rady, ak nie je pre žiakov hodinou vzrušujúceho poznávania a tvorby, čosi nie je v poriadku.

Hovoríte, že učiteľ poznanie svojim žiakom nemôže odovzdať. Aká je teda jeho úloha v triede?

V modernom vzdelávaní je úloha učiteľa naďalej veľmi dôležitá a náročná – a predsa iná ako v tradičnej škole, ktorú S. Papert nazval „drill and kill“ (teda driluj a zabi záujem). Musí vytvárať situácie, v ktorých je žiak motivovaný a chce riešiť ďalšie a ďalšie problémy a pritom získavať nové skúsenosti, ktoré si zapája do siete svojich doterajších poznatkov. Táto sieť, táto mapa obsahuje fakty a predchádzajúce skúsenosti, postupne sa kryštalizujúce zovšeobecnenia – poznatky, pospájané rôznymi kognitívnymi a afektívnymi väzbami a súvislosťami. Táto sieť poznania neustále rastie, v lepšom prípade, veľkú časť nášho života. No a jedným z motorov rastu siete poznania je zvedavosť, ktorá je u žiakov primárneho vzdelávania ešte stále veľmi silná. Dobrý učiteľ či bežnejšie dobrá učiteľka primárneho vzdelávania to veľmi dobre vie, dokáže vytvárať situácie, v ktorých žiak pod jej citlivou „réžiou“ objavuje a poznáva. A vie, ako pomáhať svojim žiakom efektívne prepájať zážitky a malé objavy zo všetkých vyučovacích predmetov...



V čom teda pomôže projekt IT Akadémie učiteľom, napríklad aj učiteľom na 1. stupni?

Chceme podporiť učiteľov, aby vedeli, ako pomáhať svojim žiakom vytvárať takéto moderné poznanie. Aby im umožnili objavovať a poznávať, vyjadrovať sa a riešiť problémy. Na 1. stupni nás čaká ťažká úloha: ukázať učiteľom prostredníctvom nových metodických materiálov a školení, že informatické koncepty, ktoré chceme rozvíjať, sú skutočne základné a jednoduché, a predsa dôležité a kľúčové. V rozvoji základov informatického myslenia obyčajne ide o jednoduchý plán činnosti, program, ktorý potom vykonáva ro-

botík, žeriav, autíčko alebo korytnačka... Ako pedagógovia sa však musíme naučiť, čo s týmito plánmi či programami robiť, ako sa o nich rozprávať, ako ich porovnávať, vykonávať, upravovať. Jednoducho, ako s nimi a o nich premýšľať.

Celý rozhovor s profesorom Kalašom nájdete na stránkach www.ucn.sk. Viac informácií vrátane prihlasovania do projektu je možné získať na <http://itakademia.sk>. ■

Ing. Eva Kalužáková, CVTI SR, fotoarchív IT Akadémie

MISIA KONŠTANTÍNA A METODA BOLA POLITICKÁ HRA

Panovník Karol Veľký sa založením rozsiahlej Franskej ríše vlastne snažil o obnovenie zašlej slávy rímskeho impéria a vrcholom jeho úspechov ako politika a vládca bola korunovácia a získanie titulu rímskeho kráľa a cisára. Na Vianoce roku 800 sa zúčastnil na slávnostnej omši, ktorú celebroval samotný pápež, a nečakane mu symbolicky položil na hlavu korunu. Spôsobil tak niekoľkostoročný zápas o investitúru medzi pápežskou kúriou a cisármi Svätej ríše rímskej nemeckého národa. Tento dôležitý historický medzník ovplyvnil aj vývoj štátov v strednej Európe, pretože význam cisára spočíval okrem iného v tom, že v jeho právomoci bolo povyšovať kniežatstvá, ktoré vznikali v Európe, na kráľovstvá a kniežatám udeľovať titul kráľ. Franská ríša ako jednotný konglomerát v západnej a strednej Európe dlho neprežívala svojho tvorca. Vo Verdune v roku 843 pristúpili vnuci Karola Veľkého k deleniu tejto obrovskej ríše a ani netušili, že geograficko-po-

litické rozdelenie spôsobí niekoľko tisícročných konfliktov. Západofranskú ríšu, budúce Francúzsko, zdedil Karol Holý, stredná časť bola zverená do rúk Lothara a dostala podľa neho meno Lotharingia, neskôr Arelátske kráľovstvo, a Východofranskú ríšu, budúcu Svätú ríšu rímsku nemeckého národa s titulom rímskeho kráľa a cisára, zdedil Ľudovít Nemec.

Veľká Morava sa mala stať kráľovstvom

V susedstve Východofranskej ríše už od roku 833 fungovala Veľkomoravská ríša a jej prvé dve kniežatá Mojmír a Rastislav sa s týmto silným susedom snažili o politické spojenectvo a prostredníctvom kresťanskej misie z Bavorska aj s pápežom v Ríme. Východofranskí králi sa rozrastajúcej ríše v strednej Európe začali obávať, a tak nejavili veľký záujem. Knieža Rastislav sa sklamaný z neúspešných pokusov v zahraničnej >

politike obrátil na politického rivala nemeckých cisárov, Byzantskú ríšu, ale snahy o nadviazanie politického spojenectva s cisárom Michalom III. stroskotali takisto. Z 33 politických požiadaviek Rastislavovho posolstva reflektoval byzantský cisár len na požiadavku kresťanskej misie, lebo v tom videl spôsob upevnenia východného rítu v strednej Európe a oslabenie moci pápeža. Solúnski bratia Konštantín a Metod, ktorých poveril kresťanskou misiou, prichádzajú na Veľkú Moravu veľmi dobre pripravení, o čom svedčí preklad Biblie do staroslovienčiny s Proglasom a písmo hlaholika vytvorené z malej gréckej abecedy. Misia bola úspešná a po niekoľkoročných peripetiách aj schválená a rešpektovaná pápežom, ktorý uznal staroslovienčinu ako štvrtý liturgický jazyk, a Metod sa stal biskupom.



Za vlády kniežaťa Svätopluka sa Veľká Morava stala feudálnym štátom v pravom zmysle slova a v dôsledku výbojných vojen sa rozšírila o územie Bieleho a Červeného Chorvátska a Bieleho Srbska. Súčasťou Veľkej Moravy sa na štyri roky stalo aj územie čes-

kých kniežat, ktoré sa tomu bránili a hľadali podporu u východofranského kráľa Arnulfa. Politickým cieľom kniežaťa Svätopluka bola orientácia na latinskú liturgiu a rímskeho pápeža a spojenectvo s nemeckým cisárom. Dôvod bol zreteľný a jasný: Svätopluk sa chcel stať kráľom a Veľkú Moravu povýšiť na kráľovstvo. Preto sa po smrti biskupa Metoda stali jeho žiaci na jej území nežiaduci a útočisko našli v Čechách a neskôr na Balkáne. Kultúrny odkaz misie solúnskych bratov doteraz rezonuje v Srbsku, Bulharsku, Rusku, na Ukrajine a v Bielorusku.

Politický zámer kniežaťa Svätopluka nevyšiel, lebo jeho synovia sa vyčerpávali v lokálnych vojnách a nedokázali sa postaviť ataku ugrofínskych kmeňov Maďarov, ktorých si na pomoc proti rastúcemu vplyvu Veľkej Moravy zavolať východofranský kráľ Arnulf. Nemeckí cisári si začali uvedomovať, že Maďari pre nich predstavujú oveľa väčšie nebezpečenstvo ako Veľkomoravská ríša, ale už bolo neskoro. Turkické a nomádske kmene Maďarov rýchlo postupovali až do Burgundska a zdrvivúcu porážku utrpeli až od armády nemeckého cisára Ota I. v roku 955 v bitke pri Lechu. V politickej línii kniežaťa Svätopluka pokračovali kniežatá z dynastie Přemyslovcov a Piastovcov a získali od nemeckých cisárov titul kráľ. V roku 1000 kniežatá z rodu Arpádovcov vytvorili s podporou pápeža Uhorské kráľovstvo, ktorého súčasťou sa postupne stalo aj územie Slovenska. **Obdobie pôsobenia Konštantína a Metoda na Veľkej Morave a vláda kniežaťa Svätopluka sa stali záchytným bodom druhej etapy slovenského národného obrozenia, ktorej základom bola myšlienka všeslovanskej vzájomnosti, a v období romantizmu, keď predstavitelia štúrovskej generácie využili toto významné historické obdobie v značne zidealizovanej podobe na pozdvihnutie národného povedomia Slovákov.** ■

PhDr. Mária Holubová, PhD.

ČLOVEK A PRÍRODA

Hlavným cieľom vzdelávacej oblasti **Človek a príroda** je počiatočný rozvoj prírodovednej gramotnosti. Úlohou učiteľky je viesť deti k vyjadrovaniu aktuálnych predstáv o predmetoch, javoch a situáciách určených vzdelávacími štandardmi tak, aby malo každé dieťa možnosť vyjadriť svoju predstavu a prostredníctvom premyslených podnetov učiteľky ju meniť a zdokonaľovať.



Učiteľka volí také podnety, aby deti v čo najväčšej miere získavali skúsenosť s reálnymi predmetmi, javmi a situáciami. Priebeh výchovno-vzdelávacích činností je postavený na podnetných stimulujúcich situáciách, ktoré vzbudzujú u detí snahu poznávať prírodné reálie. Učiteľka je pre deti vzorom zvedavej a bádajúcej osoby, ktorá kladie otázky a hľadá odpovede. Súčasťou rozvíjania prírodovednej gramotnosti je rozvíjanie špecifických spôsobilostí, ktoré dieťaťu dávajú nástroje na zorientovanie v nových poznávacích situáciách, pomáhajú mu systematizovať skúsenosť a vytvárať zmysluplné poznanie o fungovaní sveta.

Táto vzdelávacia oblasť sa člení do nasledujúcich podoblastí:

1. **Vnímanie prírody,**
2. **Rastliny,**
3. **Živočíchy,**
4. **Človek,**
5. **Neživá príroda,**
6. **Prírodné javy.**

V podoblasti Vnímanie prírody dieťa:

- Rozpráva o prírodných reáliách známeho okolia. Triedi prírodné reálie podľa rôznych identifikovaných znakov. Odlišuje živé súčasti prírody od neživých.
- Vymenuje ročné obdobia. Uvedomuje si zmeny v prírode počas roka. Identifikuje prvky počasia a realizuje krátkodobé pozorovania zmien v počasí.

Príklad hry na poznávanie ročných období:

Hra Priraďovačka – Ročné obdobia a ich symboly

– Priraď symbol podľa ročného obdobia.



V podoblasti Rastliny dieťa:

- Identifikuje rôznorodosť rastlinnej ríše.
- Uvedie potravinový a technický úžitok niektorých úžitkových rastlín a húb.
- Rozpozná vybrané poľnohospodárske rastliny.
- Rozpozná rôzne druhy ovocia a zeleniny a uvedomí si význam ich konzumácie pre správnu životosprávu.
- Uvedie niektoré životné prejavy rastlín. Opíše podmienky zabezpečujúce klíčenie a rast rastliny.

V podoblasti Živočíchy dieťa:

- Identifikuje rôznorodosť živočíšnej ríše, niektoré životné prejavy živočíchov a rozdiely medzi živočíchmi v spôsobe ich pohybu.
- Vie, že rôzne druhy živočíchov vyžadujú pre svoj život rôzne druhy potravy.
- Rozpoznáva mláďatá vybraných živočíšnych druhov a pomenúva ich.
- Opíše spôsoby starostlivosti o niektoré živočíchy.
- Identifikuje rôznorodosť spôsobu života živočíchov.

TIP: Deti sa rozhodnú, aký hmyz chcú napodobňovať – napríklad včely. Kladieme dôraz na to, aby sme zvolili aj včeliu kráľovnú, robotnice, trúdy, a neustále deťom vysvetľujeme systém života včiel. Následne necháme deti voľne sa pohybovať, bzučať, opeľovať a plniť si svoje včelie úlohy.

V podoblasti Človek dieťa:

- Opíše ľudské telo v základných anatomických kategóriách.
- Opíše základné fyziologické funkcie ľudského tela – dýchanie, trávenie, pohyb, krvný obeh, zmyslové vnímanie.

TIP: Ak má dieťa problém s časťami tela, začnite mu ich ukazovať na sebe. Pomocou zrkadielka ho potom vyzvite, aby samo objavovalo časti svojho vlastného tela. Až potom prejdite na papierovú formu.

V podoblasti Neživá príroda dieťa:

- Uvedie príklady, kde sa v prírode nachádza voda. Pozná význam vody pre rastliny, živočíchy a človeka.
- Uvedie príklady javov, v ktorých je možné vnímať prítomnosť vzduchu.
- Opíše Zem ako súčasť vesmíru.

V podoblasti Prírodné javy dieťa:

- Opíše vybrané prírodné javy a podmienky zmeny ich fungovania na základe vlastného pozorovania a skúmania (svetlo a tieň, teplo a horenie, topenie a tuhnutie, vyparovanie, rozpúšťanie, zvuk, sila a pohyb).

TIP: Posadajte si s deťmi do tieňa a rozprávajte sa o slniečku. Nechajte ich, aby spontánne hovorili všetko, čo im k tomu napadne, a spisujte to na veľký kruhový kartón. Potom kartón umiestnite na zem na slnko a nechajte deti, aby si okolo neho ľahli tak ako lúče. Doprajte im precítiť pocit, ako ich slniečko hreje. Potom si sadnite naspäť do tieňa a dopíšte všetky nové zistenia na kartón. Prineste rôzne stuhy, farby a látky a dotvorte vaše slniečko. Vystavte si ho v triede, nech vám svieti celý rok. :)

Viac interaktívnych hier a projektov nájdete na www.abcmaterskaskola.sk – Nový ŠVP pre MŠ.

7 kruhov predškola – interaktívny program pre materské školy. ■

Zdroj: Vierka Pechová, redakčne upravené

MÁME DOMA PRVÁČIKA

O tom, čo vás čaká či už ako učiteľov alebo rodičov, nám porozprávala PhDr. Jana Tholtová, psychologička a terapeutka z Výskumného ústavu detskej psychológie a patopsychológie.

PANI DOKTORKA, AKO MÔŽU DETI VNÍMAŤ NÁSTUP POVINNEJ ŠKOLSKÉJ DOCHÁDZKY?

Škola sa pre dieťa stáva novým sociálnym prostredím, otvára mu nové obzory, urýchľuje jeho rozumový rozvoj, učí ho myslieť novým spôsobom. Preto **nástup do školy znamená pre dieťa a jeho rodičov veľmi dôležitú životnú zmenu.**

Každá zmena prináša so sebou rôzne pocity a emócie. Do života dieťaťa, v ktorom doteraz prevládala hra, vstupuje školská práca a s ňou aj nové povinnosti. Znamená to omnoho vyššie nároky na schopnosť sústrediť sa, podávať výkon, odložiť uspokojenie svojich okamžitých potrieb, rešpektovať autoritu učiteľa, adaptovať sa na sociálne prostredie školskej triedy, rovesníkov, na školský režim a pravidlá. Prváček dostáva možnosť presadiť sa v omnoho väčšom kolektíve a niekedy musí vynaložiť všetky svoje sily, aby tieto situácie úspešne zvládol. Každé dieťa svoj prvý vstup do školy vníma inak – je to v závislosti od typológie dieťaťa, od jeho fyzickej, psychickej, emocionálnej a sociálnej zrelosti, od prežívania rodičov a ich komunikácie smerom k dieťaťu, od adaptačných mechanizmov a pod.

Dĺžka adaptácie na nové sociálne prostredie je u detí rôzna. V tomto období adaptácie môže dieťa reagovať rôznym spôsobom, preto je dôležitá spolupráca učiteľa a rodiča. V prípade, že dieťa sa ťažko adaptuje na školské prostredie, je potrebné spolupracovať s det-

ským psychológom, ktorý pomôže stabilizovať prežívanie dieťaťa a stimulovať jeho kognitívne a konatívne procesy.

Niektoré deti prežívajú strach, úzkosť, neistotu, obavu, iné sa tešia na nových kamarátov, novú pani učiteľku, na nové vedomosti a zážitky spojené so školským prostredím. Pre prváčka je dôležitá osobnosť pani učiteľky, jej prístup k žiakom, pedagogický takt, motivácia, podpora a sledovanie individuálnych potrieb dieťaťa.

NA AKÉ PROBLÉMY BY SA MALI RODIČIA PRIPRAVIŤ?

Škola so sebou prináša istú mieru doposiaľ nepoznanej záťaže, či už smerom na kognitívne procesy, rovesnícke vzťahy, pozornosť alebo prežívanie dieťaťa. S týmto môžu byť spojené aj ťažkosti dieťaťa, na ktoré by sa mali rodičia pripraviť. Dieťa môže mať rozptýlenú pozornosť, znížené pamäťové schopnosti, znížené exekutívne funkcie, nedostatočne rozvinutú jemnú a hrubú motoriku, ťažkosti nadviazať optimálne rovesnícke vzťahy, môže ísť o dieťa so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. V prípade, že rodič alebo učiteľ identifikuje ťažkosti v učení alebo správaní, je potrebná včasná komplexná diagnostika dieťaťa detským psychológom a špeciálnym pedagógom, ktorá identifikuje príčiny a pomôže v nastavení stimulačných a reedukačných programov pre dieťa. Rodič získava odborné poradenstvo, vedenie a podporu. Ak sa učenie stáva pre dieťa dlhodobým stresom a záťažou, má to silný dosah na jeho duševné zdravie a psychosomatiku. ➤

Základné symptómy:**1. Poruchy kognitívnych funkcií**

- Porucha pozornosti – nepozornosť, oscilácia pozornosti v oblasti sluchovej i zrakovej, nežiaduce zapojenie motoriky do aktivity v rámci vzdelávacieho procesu (neustále otáčanie sa, hranie s prstami, hojdanie na stoličke a pod.)
- Neschopnosť procesu selekcie – problémy s usmernením pozornosti na podstatné informácie
- Porucha analýzy a syntézy informácií
- Porucha exekutívnych funkcií – problémy pri plánovaní, vytváraní krokov, organizácii práce, deti nie sú schopné štruktúrovať úlohu do krokov a dokončiť ju
- Porucha motivácie – znížená motivácia, malá vytrvalosť v súvislosti s aktivitami, ktoré neprinášajú okamžité výsledky, okamžité uspokojenie, prípadne v záťažových situáciách, ktoré sú frustrujúce
- Porucha slovnej a pracovnej pamäte

2. Motoricko-percepčné poruchy

- Hyperaktivita s neschopnosťou relaxácie, realizácie tzv. sedavých aktivít; dezorganizovaný priebeh motorického správania; výkon pohybu je spravidla správny, jeho prevedenie je však nepresné, neuvážené, nekoordinované
- Hypoaktivita – pomalý reakčný čas, dlhé latencie odpovedí, „zasnívanosť“, pomalé pracovné tempo – nestíhanie...
- Neurologické „soft sign“ – slabé, drobné neurologické odchýlky poukazujúce na určité organické poškodenie
- Motorická neobratnosť
- Porucha vizuomotorickej koordinácie

3. Porucha emócií a afektov – typická je emocionálna labilita, zvýšená vznetlivosť, vzrušivosť, explozivita

4. Impulzivita – činy sú unáhlené, dieťa realizuje rýchle závery, často na vlastnú škodu, nie je schopné oddialiť či úplne odložiť akciu, koná bez ohľadu na dôsledky; chaotickosť správania narušuje primeraný priebeh učenia či riešenia úloh, takže dieťa nepodáva výkony, resp. nie je schopné vyriešiť úlohu i napriek intelektovým predpokladom

5. Sociálna maladaptácia

- Absencia stenických reakcií – deti sú neadekvátne familiárne vzhľadom na svoj vek, nie sú schopné súladu s rovesníkmi, dôsledkom čoho je odmietanie – doma aj v škole
- Deti s poruchami aktivity a pozornosti nie sú schopné kontrolovať svoje reakcie, sú málo empatické a altruistické, majú extrémne výkyvy v oblasti emócií i v správaní

AKO MÔŽE RODIČ POMÔŤ SVOJMU DIEŤAŤU PRI ZVLÁDANÍ VYŠŠIE UVEDENÝCH PROBLÉMOV?**Zlepšovanie pracovných návykov**

- **Vytvoriť** dieťaťu **pravidelný denný režim**, ktorý zohľadňuje jeho špecifické potreby (krúžky, tréningy atď.) a brať do úvahy aj „výkonnostnú krivku“ dieťaťa.
- **Vytvoriť** dieťaťu **vlastný pracovný kút**.
- Investovať do **učebných pomôcok** (encyklopédie, atlas, špeciálne učebnice, počítač, internet).
- **Dodržiavať vhodné poradie predmetov pri učení**.
- **Motivovať dieťa odmenami** za dodržiavanie dohodnutých pravidiel (pozitívna motivácia).

Ako by mal rodič postupovať, keď dieťa odmietne ísť opäť do školy?

V každom prípade by nemal postupovať s nátlakom, ale riešiť príčinu vzniknutej situácie. Dôležité sú rozhovory s dieťaťom, pozitívna motivácia, spolupráca ➤

s učiteľom, aby rodič vedel identifikovať problém, aby poznal atmosféru v triede, v škole, čo jeho dieťa prežíva, aké má vzťahy s učiteľmi, s vrstovníkmi. Ak rodič nevie sám identifikovať problém dieťaťa, je veľmi dôležitý kontakt s odborníkom. V prvom rade by mal problém komunikovať s triednym učiteľom, výchovným poradcom a školským psychológom. V prípade, že ide o vážnejší problém, je nevyhnutná pomoc odborných zamestnancov v CPPPaP alebo ČŠPP. Rodičia sa môžu priamo kontaktovať so psychológmi v centrách. Kontakty na najbližšie centrum a odborníkov nájdú na webovom portáli www.komposyt.sk.

Aby bolo dieťa čo najviac motivované k procesu učenia sa v škole a zvládaniu školských povinností, je nevyhnutné, aby rodičia začali s pozitívnou motiváciou dieťaťa „byť úspešným školákom“ už v predškolskom veku.

AKÁ BY MALA BYŤ IDEÁLNA UČITEĽKA PRVÉHO STUPŇA ZÁKLADNEJ ŠKOLY A ČOMU BY SA MALA VYHÝBAŤ?

Mala by byť motivovaná pre prácu s deťmi, mala by sa neustále vzdelávať v oblasti pedagogiky a psychológie, aby porozumela detskej psychike, vývinu dieťaťa, jeho špecifickým potrebám. Mala by byť spravodlivá, vnímavá ku všetkým žiakom v triede, kooperujúca s rodičmi, učiteľmi, s podporným inkluzívnym tímom v škole.

Ideálna učiteľka dokáže:

- vytvoriť v triede priaznivú klímu;
- prijať každé dieťa také, aké je, prejavovať mu priateľské city;
- formulovať jasné a splniteľné ciele;
- určiť pravidlá v skupine;
- monitorovať a neprehliadať varovné signály;
- na negatívne javy reagovať pokojne, poukázať na dôsledky týchto javov;
- povzbudzovať, motivovať;
- vedieť vhodne využiť odmenu a oceňovanie dieťaťa,

uznávať a oceňovať snahu bez ohľadu na výsledok;

- použiť účinné a zmysluplné sankcie – s chladnou hlavou a podľa možností okamžite, odmietať neopodstatnené výhody;
- aktívne spolupracovať s rodičmi, podporovať ich, poskytovať im objektívne informácie;
- poznať výhodný štýl a stratégie učenia dieťaťa;
- vedieť realizovať a vhodne využiť pedagogickú diagnostiku.

Ak pani učiteľka zbadá, že dieťa má výchovný, študijný alebo iný podobný problém, s kým a ako by to mala riešiť?

V prvom rade sa učiteľka obracia na rodiča, aby zistila, či sa daný problém objavuje aj v rodinnom prostredí. Následne spolu s rodičom hľadajú stratégiu pomoci pre dieťa, kde môžu podľa závažnosti problému spoločne zvážiť účasť výchovného poradcu, školského psychológa, školského špeciálneho pedagóga, účasť odborných zamestnancov CPPPaP, ČŠPP, účasť špecialistov z rezortu zdravotníctva či práce, sociálnych vecí a rodiny.

Dieťa za účasti zákonného zástupcu v rámci pomoci, intervencie a podpory v spolupráci s CPPPaP a ČŠPP môže získať tieto odborné služby:

- diagnostiku, terapiu, reedukáciu;
- stimulačné a intervenčné programy;
- rodinnú terapiu;
- rehabilitáciu, poradenstvo;
- skupinový preventívny program;
- skupinovú krízovú intervenciu realizovanú priamo v triednej skupine;
- odborné konzultácie pre pedagógov a inkluzívne tímy v MŠ, ZŠ, SŠ.

Vyučovacie postupy, všeobecne zabezpečujúce individuálny prístup k žiakom:

- Jasne, primerane veku a zrozumiteľne stanoviť >

skupinové pravidlá a ciele.

- Poskytnúť žiakovi viac času na spracovanie informácie.
- Poskytnúť žiakovi dostatok času na dokončenie úlohy.
- Do výuky zahrňovať dostatok názornosti, praktických ukážok a riadeného precvičovania, využívať sebakúsenostné učenie.
- Poskytovať časté prestávky a príležitosti k pohybu.
- Oveľa častejšie pozitívne posilňovať žiaduce správanie, umožniť prípadné bezpečné vyventilovanie emócií, nie potláčanie.
- Poskytovať pravidelne spätnú väzbu a pozorovať pokroky žiaka.
- V prípade potreby úlohy upravovať a skracovať, prípadne šikovným a nadaným žiakom rozširovať, obohacovať.
- V prípade potreby spísať zmluvu – kompromisnú dohodu s možnosťou voľby, týkajúcu sa správania (venovať sa zadaným úlohám, dokončiť prácu, sedieť dlhšie na stoličke, mierniť svoje rušivé/impulzívne vzorce správania) a stanoviť spôsoby jeho pozitívneho posilňovania, ako aj pomenovať dôsledky nedodržania.
- Hľadať iné cesty pri prípadných ťažkostiach, ktoré žiakovi spôsobuje písomný prejav či čitateľský výkon.
- Primerane (ale nie neopodstatnene) žiakovi individuálne pomáhať (osobne alebo zaistiť pomoc asistenta, dobrovoľníka z radov rodičov, staršieho žiaka, spolužiaka/kamaráta).
- Naučiť žiaka upokojujúcim alebo aj aktivizujúcim postupom a stratégiám.
- Často využívať praktické aktivity a projekty, umožňovať prácu vo dvojiciach, v malých skupinách.
- Využívať multisenzorické postupy: látku jasne slovné prezentovať s využitím vizuálnych, auditívnych, taktilných pomôcok, farieb, pohybu.
- Podporovať názornosť, praktické ukážky a riadené

precvičovanie.

- Vytvárať bezpečné prostredie, kde sa žiaci môžu slobodne vyjadrovať bez obáv, že budú zosmiešnení, cítia vzájomnú akceptáciu, dôveru a rešpekt.
- Komunita školy, učiteľov, rodičov, odborníkov je úzko prepojená, spolupracujúca v prospech zdravého vývinu dieťaťa.
- Riaditeľ školy si vytvára podporný inkluzívny tím na zohľadňovanie individuálnych a špecifických potrieb dieťaťa. ■



PhDr. Jana Tholtová

Psychologička, terapeutka z Výskumného ústavu detskej psychológie a patopsychológie v Bratislave

- Psychologička s I. atestáciou
- Zástupkyňa riaditeľa VÚDPaP
- Terapeutka s európskym certifikátom
- Neurofeedback terapia
- Filiálna terapia
- Arteterapia, muzikoterapia
- Relaxácie, autogénny tréning

Motto: „Nikdy sa nevzdávaj.“

TESTOVANIE ŽIAKOV

5. ROČNÍKA A JEHO VPLYV NA PRIMÁRNE VZDELÁVANIE

Začína sa nový školský rok a s ním aj boj škôl o čo najlepší výsledky svojich žiakov v porovnaní s ostatnými školami. Ešte pred pár rokmi by sme mohli napísať: „Začína sa nový školský rok a školy otvárajú brány svojim žiakom, aby každý z nich načerpal čo najviac z hĺbín poznania pre svoj vlastný rozvoj a ďalšie životné smerovanie.“ Žiaľ, ani v našom rezorte sa trhovej ekonomike nevyhneme, zasiahla školy najmä odvtedy, ako sa spustila éra medzinárodných a národných testovaní.

Ako prví hneď po prevrate v roku 1989 začali nadsene s inovatívnymi prístupmi k edukácii žiakov a hodnoteniu „prvostupniari“. Individuálny prístup k žiakovi, ich vyučovacie metódy a formy vychádzali z humanisticky orientovanej pedagogiky so zreteľom na celostný rozvoj každého žiaka. Od prijatia nového školského zákona v roku 2008 sa spustila v školskom systéme lavína reforiem počnúc legislatívnymi dokumentmi cez edukáciu žiakov v školách, ďalšie vzdelávanie učiteľov až po zmeny v internej a externej evalvácii škôl. Riaditelia a učitelia neboli pripravení na rozsiahle zmeny a ich aplikáciu do praxe. Ale ako inak, zvládli to! Pripravili školské vzdelávacie programy a zavádzali postupne zmeny v edukačnom procese vzhľadom na požiadavky v ŠVP. Termín „kompetencia“ sa postupne prenášal do metód, foriem a hodnotenia vo vyučovaní, no i do mimoškolských aktivít. Dnes môžeme otvorene

povedať, že zavedeniu transformačných zmien chýbala systémová príprava. Lavína, akou boli reformy v školách zavedené, zasiahla napriek snahe učiteľov úspešnosť implementácie a ukázala sa potreba začať znovu.

Ministerstvo školstva, ktoré dáva do výchovy a vzdelávania detí a mládeže finančné prostriedky zo štátneho rozpočtu, sa začína čoraz intenzívnejšie zaujímať o výsledky vzdelávania.

V roku 2015 bol vydaný inovovaný Štátny vzdelávací program. V novembri toho istého roku prebehlo prvýkrát i celoplošné národné testovanie piatakov – T5. Predchádzali mu pilotné testovania, ktoré rovnako ako testovanie deviatakov i maturitu realizuje NÚCEM. Tvorcovia testov vychádzajú pri tvorbe testových úloh z obsahu učiva testovaných vyučovacích predmetov: materinského jazyka a matematiky. Úspešnosť žiakov v testoch sa stáva nástrojom hodnotenia výsledkov primárneho stupňa vzdelávania.

Mnohí učitelia primárneho vzdelávania sa už v tomto období začali zmietáť v neistote a pýtať sa ako ďalej. V ich mysli sa vynárali dva protichodné pohľady na hodnotenie žiakov primárneho vzdelávania. Sú spracované v nasledujúcej tabuľke. ➤

CIELE HUMANISTICKY ORIENTOVANÉHO HODNOTENIA A CIELE „TESTOVANIA 5“

Humanisticky orientované hodnotenie	TESTOVANIE 5
Pri hodnotení sa orientovať na pokrok dieťaťa v postojoch, schopnostiach, vedomostiach oproti predošlému stavu (hodnotenie založené na čo najdokonalejšom poznaní žiaka)	Získať objektívne informácie o výkone žiakov pri vstupe na vzdelávací stupeň ISCED 2
Posudzovať výkony žiaka podľa jeho možností a schopností (individuálny prístup v hodnotení – porovnanie žiaka s ním samým)	Porovnať výkony žiakov v rámci celonárodného testovania, teda výkon žiaka s výkonmi ostatných rovesníkov z celého Slovenska
Poskytnúť hodnotenej osobe čo najskôr konkrétnu spätnú väzbu, aby mohlo dôjsť k včasnej korekcii chýb a cielene tak ovplyvňovať priebeh hodnotenej činnosti	Poskytnúť školám spätnú väzbu a komplexnejší obraz o vedomostiach a zručnostiach žiakov z testovaných predmetov, ktorý môže pomôcť pri zvyšovaní kvality vzdelávania
Hodnotiť, či žiak splnil alebo nespĺnil úlohu bez ohľadu na ostatných (kriteriálne hodnotenie)	Na testovanie použiť NR testy – testy rozlišujúce žiakov podľa ich výkonov v teste
Hodnotiť žiaka v situáciách bežného života, v situáciách blížiacich sa reálnym situáciám (autentické hodnotenie)	Zabezpečiť objektivitu testovania, organizačné zabezpečenie: externý dozor, rozsadenie žiakov v laviciach, na lavici pero, 60 minút – čas trvania...

Učitelia na primárnom stupni hodnotia: vzťah k predmetu, prístup k činnostiam v predmete, schopnosť samostatne riešiť úlohy daného predmetu, aktivitu na vyučovaní, úpravu a vedenie zošita, písomné práce na záver tematického celku, ústne i písomné prejavy žiaka, prácu v skupine, tvorenie projektov a ďalšie nimi zavedené výstupy žiakov podľa obsahu a charakteru predmetu.

Uvedené ciele T5 poukazujú na dôležitosť prípravy žiakov na testovanie. Učitelia primárneho vzdelávania však test ako hodnotiaci nástroj používajú v minimálnej miere, najčastejšie po prebratí tematického celku alebo pri sumatívnom hodnotení na konci hodnotiaceho obdobia. U žiakov nerozvíjajú kompetenciu „písať testy“, ktorá sa zrejme pre zvýšenie úspešnosti v T5 „bude musieť“ na primárnom stupni škôl zavádzať.

Existujú na to pre školy aj tieto dôvody:

1. Žiak sa v primárnom vzdelávaní nestretáva s testom, ktorý má 10 strán. U piataka takýto test vyvoláva stres, ktorý výrazne ovplyvňuje úspešnosť v teste.
2. Rozsah testu, ktorý žiaci na primárnom stupni píšú, nebýva dlhší ako 30 minút, prípadne u štvrtročných a polročných kontrolných prác jedna vyučovacia hodina – 45 minút.
3. Žiakom robí najväčší problém vpisovanie odpovedí do odpovedového hárka. Žiaci sa nestretávajú s formou odpovede, aká je v odpovedovom hárku, je to zručnosť, ktorú je potrebné naučiť sa po viacnásobnom opakovaní.
4. Učitelia sú demotivovaní, keď ich žiaci dosiahnu v T5 nízku úspešnosť.
5. Začína sa „boj medzi školami“ o čo najlepšie výsledky v testovaniach, lebo sa ukazuje, že sú ➤

jedným z najpodstatnejších kritérií posudzovania kvality škôl.

V súčasnej škole učiteľovu prácu hodnotia samotní žiaci, rodičia, iní učitelia a vedenie školy, následne zriaďovateľ i celá spoločnosť.

Učiteľ je často hodnotený podľa výsledkov svojich žiakov. Avšak nie každý učiteľ dostáva v 1. ročníku primárneho vzdelávania rovnakých žiakov. Ich „štartovacia úroveň“ je rozdielna a učiteľova práca by sa mala hodnotiť podľa „pridanej hodnoty vo vzdelávaní“, teda meradlom kvality by mal byť každý jednotlivý žiak a jeho dosiahnutý pokrok v kompetenciách, a to nielen v oblasti kognitívneho rozvoja, ale i personalizácie a socializácie.

I keď NÚCEM opakovane zdôraznil, že T5 je len jeden z nástrojov hodnotenia školy, teda konkrétne kognitívnej úrovne žiakov dosiahnutej po ukončení primárneho vzdelávania, výsledky jednotlivých škôl sa chtiac-nechtiac porovnávajú a, žiaľ, často sú najdôležitejším kritériom pre výber školy pre budúcich prvákov i kritériom celkového hodnotenia školy zo strany rodičov i zriaďovateľa.



Testovanie sa postupne stáva strašiakom škôl a ich vedenia a zároveň nemá funkciu nástroja na zisťovanie stavu kognitívnej úrovne žiakov, ale vyššia úspešnosť v testoch sa neprímeraným spôsobom premieta do cieľov školy. Je potrebné nezametať uvedené problémy s testovaním a jeho dôsledkami v práci škôl pod stôl, ale otvorene rozvíjať diskusiu medzi školami, NÚCEMom a najmä verejnosťou, ktorá si často veľmi mylne zamieňa, najmä vplyvom médií, výsledky testovania s hodnotením kvality škôl na Slovensku.

Školy v snahe dosiahnuť čo najlepšie výsledky v testovaní:

- zakladajú krúžky záujmovej činnosti s názvom „Príprava na testovanie“;
- realizujú v mesiacoch september až november doučovanie žiakov zamerané na riešenie testových úloh, dokonca si rodičia platia súkromné doučovanie;
- zakupujú pre žiakov knižné publikácie „Príprava na testovanie“;
- upravujú rozvrh v 5. ročníku posledný týždeň pred testovaním (žiaci sa učia len testované predmety);
- testy z predchádzajúceho školského roka píšou so žiakmi ako vstupné previerky v 5. ročníku.

Uvedené aktivity uviedli učitelia v dotazníku realizovanom na celoslovenskej úrovni, ktorý je súčasťou výskumnej časti mojej dizertačnej práce venovanej analýze testovania piatakov. O ďalšie názory učiteľov týkajúce sa T5 sa s vami podelím v nasledujúcom čísle. ■

PaedDr. Monika Brozmanová
externá doktorandka PF UMB

BOJ O MOC

Máte pocit, že žiak s vami hrá hru „kto z koho“? Odvráva, nespokupracuje, privádza vás do šialenstva?

Čo je boj o moc?

Účelové správanie, ktorým dieťa hovorí: „Nemusím byť víťazom, ale môžem ti ukázať, že ma neprinútiš robiť to, čo chceš ty.“

Ako sa prejavuje?

Dieťa je agresívne, odmieta autoritu. Je drzé, vzdoruje či klame.

Ako reaguje, keď ho napomenieme?

Pokračuje ďalej, prípadne svoje správanie ešte zhorší.

Ako sa pri tom cítite my?

Frustrované, porazené. Napáda naše vodcovské postavenie.

Prečo to robí?

Dieťa, ako aj dospelievajúci či dospelý potrebuje **niekam patriť**. Chce mať svoje postavenie, svoju rolu a svoj priestor. Potrebuje sa cítiť dôležito a mať pocit, že si ho okolie váži a cení.

Odmalička deťom hovoríme vety ako: „Ty si ale dobrý!“ „Ty si šikovná!“ „Si taká pekná!“ Vonkajšie ocenenie sa stáva veľmi dôležité, pretože práve na interakcii s okolím si dieťa buduje svoju rolu, postavenie a osobnosť. Je množstvo spôsobov, ako získať uznanie. Byť dobrý syn, dobrá dcéra. Byť dobrý v škole, dobrý v krúžkoch, v matematike...

Problém nastáva vtedy, keď dieťa cíti, že **nie je dostatočne dobré**. Tento pocit môže nadobudnúť príliš **rozmaznávacou výchovou**, v ktorej zaň robíme všetky domáce povinnosti (nie je dosť dobré,

aby to spravilo samo) alebo práve naopak príliš **autoritatívnu výchovou**, v ktorej sme zameraní iba na výkon a dieťaťu dávame najavo každé zlyhanie. Vníma tak, že je neschopné, nedostatočné, stráca sebadôveru a odvalu. **Nakoniec sa vo svojom snažení vzdáva.**

Príležitostí na to, aby dieťa pocítilo svoju dôležitosť, sú obmedzené. Vo väčšine sociálne prijateľných úkonov zlyháva, je napomínané, karhané. Rozhodne sa teda hľadať iné spôsoby demonštrovania svojej výnimočnosti. Inak povedané, byť zodpovedným je náročné, neľahké, avšak poraziť systém sa dá jednoducho. Viac piť, viac fajčiť, viac chodiť poza školu. Dieťa tak začína cítiť svoju dôležitosť a postavenie. Vytvára si rovesnícke partie, stáva sa vodcom.

Situácia v škole

Pretože dieťa je v domácom prostredí znevažované, snaží sa o superioritu v sociálnom prostredí. Pocit moci nadobúda vzdorovaním či odmietaním. Učiteľ si ho tak ľahko všimne a pritom cíti, že s ním niekto bojuje o dominantné postavenie v triede. Nedá sa však bojovať, kým nemám súpera. Toto dieťa potrebuje zákazy, usmernenia, krik a inštrukcie na to, **aby mohlo dokázať, že ich spĺňať nebude.**

Menej tlaku a príkazov = menej možností na vzdor

Riešenie

Nepúšťať sa do boja, ale ani neustúpiť. Skúste si pripustiť svoje limity. Žiaka nemôžete donútiť, aby urobil niečo, čo robiť nechce. Nevyhráte. Budete sa len ➤

veľmi dlho doťahovať – raz vy, raz on. Je si veľmi dobre vedomý, za akú hranicu sa nemôžete dostať.

Žiak bojujúci so systémom žiadne mantinely neuznáva. Presne však vie, kam až môžete zájsť – a tam vás porazí.

Ako tieto vojny ukončiť

Základom je prestať riadiť život detí. Celá pointa tkvie v tom, že dospelávajúci nevníma, či smer, ktorý mu určujeme, je dobrý alebo zlý. Nie je pre neho podstatné, že ho vyhodia zo školy. Dôležité je len to, že „ho nedostali“. Svojím spôsobom žije TU a TE-RAZ. Nepozera sa do budúcnosti, zrejme ju ani nevidí. Jeho myseľ je nastavená len na to, aby sa nedal manipulovať.

Ako dodať odvalu adolescentom

Množstvo dospelávajúcich má pocit, že dospelí ich vnímajú stále ako deti. Búria sa. Treba však uznať, že často robíme chybu aj my.

„Kedy sa už konečne začneš správať dospeló? Si už dosť starý. Teraz choď a uprac si izbu!“

Prvá časť vety naznačuje, že chceme, aby bol dospelávajúci zodpovedný. V druhej časti s ním zaobchádzame ako s malým dieťaťom. Vníma, že mu nedôverujeme, a cíti sa nedostatočne, slabo.

Spôsob komunikácie je základom úspechu. Žiak musí mať pocit, že ho aspoň vy beriete vážne. Je pravdepodobné, že vašu dôveru bude testovať. Opakujte si však, že tento človek zrejme nikdy nezažil pocit dôležitosti.

TIPY NA SPOLUPRÁCU SO ŽIAKOM BOJUJÚCIM O MOC: PREDSTAVTE SI, ŽE ŽIACI SÚ VAŠI KOLEGOVIA.

Komunikácia s kolegom:

- Mohol by si, prosím, pripraviť návrh projektu?
- Ďakujem. Počuj, premýšľal som o tom. Čo by si povedal, keby sme ten úvod napísali v odbornej terminológii? Mohlo by to porotu viac zaujať. Porozmýšľaj a daj mi vedieť.

Komunikácia so žiakom:

- Priprav mi návrh projektu.
- Ten úvod treba prepísať. Takto je to nezaujímavé. Napíš to odbornejšie.

Uvedený príklad demonštruje rozdiel medzi partnerskou komunikáciou a nadradenosťou.

- Spýtajte sa žiaka na jeho názor spontánne a so záujmom. Nehodnoťte.
- Požiadajte ho o pomoc. Začnite s maličkosťami.
- Skúste si počas obeda prisadnúť k žiakom, prípadne ich občas nechajte, aby vás navštívili pri učiteľskom stole.

Dbajte na hranice. Nebojujte, ale ani neustúpte. Držíme vám palce! ■

Zdroj: UCN

SPRÁVNE SEDENIE V ŠKOLSKEJ LAVICI

**doc. MUDR. RÓBERT RUSNÁK, PhD., Mgr. MARINA KOLAROVÁ,
Mgr. ZUZANA HRČKOVÁ, OZ ZA ZDRAVŠÍ ŽIVOT**

Od roku 2011 sa občianske združenie Za zdravší život venuje podpore zdravého životného štýlu u detí. Najším cieľom je predchádzať vzniku chybného držania tela a deformít chrbtice u detí a utužovať ich zdravie. S projektom Zdravý chrbátik sa venujeme deťom na prvom stupni základných škôl a deťom v predškolskom veku. Tím odborníkov z oblasti neurochirurgie, rehabilitácie, ošetrovateľstva a pedagogiky vytvoril pre deti, učiteľov a rodičov preventívne programy, ktorých hlavným zámerom je znižovať stúpajúcu tendenciu deformít chrbtice u detí. Našu myšlienku podporuje aj Národné športové centrum.

Od svojho pôsobenia sme na Slovensku vyšetřili takmer 5000 detí a zistili sme, že:

- 30 % detí má správne držanie tela a chrbtice,
- 30 % detí má mierne poruchy v držaní tela a chrbtice,
- 30 % detí má už výrazné poruchy v držaní tela a chrbtice,
- 10 % detí má závažné deformity chrbtice a je nutné sledovať ich vývin odborníkmi.

Tento alarmujúci stav našich detí je výsledkom nedostatku pohybu a dlhodobého sedenia, ktorý prináša súčasná doba. Aby sme tento negatívny dôsledok moderného životného štýlu minimalizovali a podporili zdravie mladej generácie, mali by sme jej deň vyplniť

dostatkem pohybových aktivít a stimulovať správne držanie tela pri bežných denných činnostiach. Takou stimuláciou je napr. aplikácia správneho sedu v školskej lavici. Ako správne sedieť v školských laviciach, aby sa u detí stimulovalo správne držanie tela, uvádzame v nasledujúcom texte.

Sed je definovaný ako poloha ľudského organizmu, pri ktorej je sklon trupu voči horizontále väčší ako 60° (Lánik, 1990). Je to poloha, v ktorej strávime väčšinu svojho pracovného i voľného času. Podľa odbornej literatúry presedíme približne 80 % dňa. Dlhodobé sedenie má však negatívny vplyv na vývin detského organizmu.

Činnostiam v sede sa v dnešnej dobe nedá ubrániť. Deti sedia v škole počas vyučovania, doma pri písaní úloh, dokonca aj svoj voľný čas často trávia v sede. V sede pozerajú televíziu, hrajú sa na počítači, telefóne či tablete. A tak sa pohyb, ktorý je pre detský organizmus prirodzený, dostáva do úzadia, a u detí sa vytvárajú ideálne podmienky na vznik chybného držania tela a deformít chrbtice.

Ak chceme následky dlhodobého sedu minimalizovať, potrebujeme vedieť, ako správne sedieť, a takýto sed aplikovať viackrát počas dňa. >

Správny sed (Obrázok 1) je taký, pri ktorom je hlava v predĺžení osi tela, chrbát je vystretý, chrbtica má prirodzené zakrivenie, hrudník je v neutrálnom postavení, ramená a lopatky sú ťahané dozadu k chrbtici a dolu do písmenka „V“, bedrá sú vyššie ako kolená (prípadne v rovnakej výške, panva je v neutrálnom postavení, dolné končatiny sú roznožené na šírku bokov, kolená sú kolmo nad členkami, chodidlá sú rovnobežné (Gúth, 2004).



Na správny sed je vhodné vybrať adekvátnu výšku stoličky, aby sa mohol realizovať bez námahy a sústredenia. Správna výška sedacej plochy umožňuje zaujať správne postavenie panvy a driekovej oblasti a tým aj celej chrbtice. Zároveň umožňuje správnu centralizáciu kĺbov, postavenie ramien a lopatiek. V podstate výška sedacej plochy tvorí základ pre správny sed. Nie všetky školy však disponujú stoličkami, ktorým sa dá sedacia plocha prispôbiť výške dieťaťa. Stoličky sú pomerne staré, výškovo nenastaviteľné, a tak je pre deti problematické dodržiavať parametre správneho sedenia. Statický sed na stoličke je vhodné prestriedať s dynamickým sedom, aby sa uvoľnilo statické preťažovanie svalov chrbta. Na dynamický sed je vhodné použiť dynamickú smerovú podložku (tzv. podsedač) alebo fitloptu, nie všetky školy sú však týmito pomôckami vybavené, a tak sa u detí svalstvo chrbta dlhodobo preťažuje, čo podporuje vznik deformít chrbtice.

Najčastejšie chyby pri sede, ktorým sa treba vyhýbať, sú: príliš nízka alebo naopak vysoká stolička, sed so

„zaháknutými“ dolnými končatinami o nohy stoličky, zhrbený sed s guľatým chrbtom, nadmerné priťahovanie ramien dozadu, keď sa prehne chrbát a napne hrudník, sed na pokrčených dolných končatinách a s predsunutými ramenami (Obrázok 2).



Keď chceme následky dlhodobého sedu na pohybový aparát minimalizovať, vhodné je v školských laviciach, ale i v domácom prostredí aplikovať správny sed, ktorý sme opísali v texte, a statický sed kombinovať s dynamickým. Samotný správny sed sa však nepodieľa na formovaní správneho držania tela a zakrivení chrbtice, len ho podporuje. Správne držanie tela dosiahneme tak, že v škole i v domácom prostredí vyplníme deťom čas dostatočnou pohybovou aktivitou a cvičením.

Bibliografické odkazy:

GÚTH, A. a kol. 2004. *Liečebné metodiky pre fyzioterapeutov*. Bratislava : Lečreh, 2006. 400 s. ISBN 80-88932-16-5.
KOLÁŘ, P. et al. 2009. *Rehabilitace v klinické praxi*. Praha : Galén, 2009. 713 p. ISBN 978-80-7262-657-1.
LÁNIK, V. 1990. *Kineziológia*. Martin: Osveta, 1990. 236s. ISBN: 80-217-0136-6. ■

Tried' v triede a daj veciam druhú šancu!



30x = 1x
PET fľaša



flísová bunda



670x =
plechovka



bicykel

1x

**Prihláste Vašu školu
do 10. októbra 2017
na: www.ekoalarm.sk**

Čo získajú zapojené školy?

- koše na triedený zber odpadov do každej triedy na škole
- grant na rozvoj aktivít zameraných na riešenie problematiky odpadu v škole
- osvetu a metodickú podporu

Čo je Eko Alarm?

To, čo potrebujú nielen naše školy, ale aj celá krajina – projekt, ktorý umožní deťom správne triediť odpad a zároveň ich naučí, ako správne pristupovať k životnému prostrediu a prečo je to také dôležité.



150x = 1x
zubná kefka



kôš na triedený zber odpadu

Projekt realizujú

Aristoteles (384 pred n. l. – 322 pred n. l.), starogrécky filozof, polyhistor, zakladateľ logiky a ďalších vedných odvetví

aes. ant. enata	Book Value (skz.)	ruská predložka	patníci Edovi	poľby vzduchom	Albest (dom.)	Enkidu, KKE, Suar	cin (zn.)	odhad výsledku	někypri pluhom		slabé stránky	2	staro- grécka pohrebná obeta
majúca bielu farbu						slov. tech. norma výhybný kočovník				existu- jeme			
1										veľké pole smere zvnútra			
	kryt motora	patníci Otovi					charakter kapnute						
kujné nerasty					keď pošly- tujem			umelý človek druh siny					
abvolt (zn.)			EČV okz. Boľny Kubin	stepný výsk povrchová baňa				liška čera rychle uchopenie					
nečestná						drobný hľadavec útek (kníž.)				kód Slovenska astár (zn.)			spojár (voj.)
oteckova							ochotník Gagame- šav druh						
titán (zn.)			vyučovací predmet přýšková zárať										
stará rímska minca				manitol európska rieka						česká predložka	predložka otyvateľ Kuvajtu		
	červený poľný kvet	EČV okz. Tmava Olympa (dom.)			kod leska Kenken hnik (zn.)				arda decht (hovor.)				
časti oceánov						záujem (hovor.) aržen (zn.)							
3										mravec po angl.			
pokladnica (hovor.)					indické sídlo					Beata (dom.)			

Príprava: Slovenský zväz hádankárov a krížovkárov www.szha.sk

autor: J. Záborský

HRAJTE S NAMI O ZAUJÍMAVÝ KNIŽNÝ TITUL!

Správne vylúštenú krížovku nám pošlite do **20. 9.** na mailovú adresu redakcia@ucn.sk.

Do predmetu mailu uveďte **Súťaž KRÍŽOVKA**.

Nezabudnite uviesť svoje meno a korešpondenčnú adresu, na ktorú vám výhru zašleme.

V prípade potreby je možné správne odpovede spolu s adresou zasielať ako SMS na tel. číslo 0948 801 006.

VÁPENKA V NEMECKEJ

MIESTO ZABUDNUTÉHO ZLOČINU

Približne uprostred medzi Banskou Bystricou a Breznom môže pozorný cestovateľ zahliadnuť hneď pri ceste nezvyčajný pamätník pozostávajúci z čohosi, čo pripomína základy betónového komína a menšej nenápadnej prízemnej budovy. Len málokomu napadne, že ide o pozostatky bývalej vápenky v Nemeckej, ktorá sa začiatkom roku 1945 stala svedkom jedného z najhorších vojnových zločinov spáchaných na území Slovenska.

V januári 1945 panovala na Slovensku tuhá zima. Bolo pár mesiacov po porážke SNP, krajinu ovládli nemecké vojská, avšak na území Slovenského štátu už boli pevne zachytené aj prvé sovietske jednotky. Nemci v spolupráci so slovenskými kolaborantmi zatýkali účastníkov povstania, civilistov, členov odboja či rasovo prenasledované osoby, najmä Židov a Rómov.

Cely vo väznici Krajského súdu v Banskej Bystrici však veľkému množstvu ľudí kapacitne veľmi rýchlo prestávali stačiť, a preto padlo rozhodnutie o postupnej likvidácii zaistených osôb.

Pravdepodobne najväčším masovým hrobom sa stal protitankový zákop pri Kremničke, kde došlo k popravam už v novembri 1944 a začiatkom januára takmer nebolo kde pochovávať telá. Aj preto 4. januára SS-Obersturmführer Kurt Deffner, dôstojník nemeckého protipartizánskeho oddielu Einsatzgruppe 14, sídlaceho v Banskej Bystrici spolu s poverencami Slovenského štátu na čele s Dr. Jánom Ďurčanským a

Vojtechom Košovským, vydal rozhodnutie o presunutí masových popráv na nové miesto. Ako ideálna možnosť sa javila práve vápenka v Nemeckej, ktorá mohla dobre poslúžiť na zahladenie stôp po obetiach. Nákladné autá postupne od 4. do 11. januára začali zväzať odsúdencov na miesto, kde boli okamžite popravení strelou do týla a následne vrhnutí do vápennej pece.

Niekoľkokrát sa údajne stalo, že obeť po strele nezomrela, ale do vriaceho vápna bola vrhnutá zaživa. Pre sladkastý zápach šíriaci sa zo spálených tiel až do neďalekej dediny bol do vápna pridávaný asfalt. Popol obetí bol následne rozprášený do neďalekej rieky Hron.



Na vraždení sa okrem príslušníkov nemeckých bezpečnostných zložiek Einsatzkommando 14, Sicherheitspolizei, Sicherheitsdienst a gestapa podieľali aj Slováci – členovia pohotovostného oddielu Hlinkovej gardy z Považskej Bystrice na čele s nadzbrojníkom Vojtechom Horom. Za odmenu dostávali od 400 do 600 korún, povýšenie plus to, o čo olúpili svoje obe- ➤



te. Celkový počet osôb, ktoré boli v priebehu necelého týždňa na začiatku januára zavraždené v Nemeckej, je neznámy, odhady sa však pohybujú od 450 do 900 ľudí. Išlo o Židov, Rómov, účastníkov SNP (medzi nimi boli Rusi, Francúzi, občania USA, Rumunka), odporcov režimu či civilistov, ktorí pomáhali daným ľuďom. Okrem mužov boli popravené aj ženy, dokonca deti, niekedy viacero generácií jednej rodiny. Spravodlivosť dostihla len niektorých vinníkov. V roku 1958 bola časť príslušníkov POHG odsúdená na tresty odňatia slobody v rozpätí 13 – 25 rokov, štyria dostali trest smrti. Viacerým vrátane veliteľa oddielu Vojtecha Horu sa však podarilo ujsť do zahraničia.

Miesto tragédie dnes

Súčasnú pamätnú miestu pozostáva zo zvyškov vápennej pece, v ktorej príslušníci nemeckých bezpečnostných zložiek a členovia POHG hádzali telá svojich obetí, a z tzv. pamätnej izby patriacej pod správu Múzea SNP v Banskej Bystrici. V nej je expozícia venovaná jednak udalostiam spojených s vápenkou, ale tiež vojnovým zločinom spáchaných na území Slovenska. Okrem prehľadných viacjazyčných informačných tabulí má návštevník možnosť vidieť viacero predmetov patriacich zavraždeným obetiam. Napriek tomu, že ide o relatívne malý priestor, úroveň expozície je na vysokej úrovni, ktorá určite prekoná očakávania návštevníka, založené na prvotnom dojme z exteriéru budovy.

Neďaleko, necelých 200 metrov od pamätného miesta, stojí pamätník predstavujúci plameň pece a pred ním je kľačiaci bronzový socha ženy s rozpaženými rukami. Pripomína utrpenie, ktorým si prešli obeť zločinu v Nemeckej.

Smutným faktom ostáva, že súčasná generácia si mnohokrát neváža obeť nacistického besnenia. Bronzovú sochu ženy v minulosti poškodili vandali, keď sa ju pokúsili odviezť do zberných surovín. Oveľa znepokojivejšie však je, že v posledných parlamentných voľbách bola treťou najpopulárnejšou politickou stranou v Nemeckej strana hlásiaca sa k odkazu Slovenského štátu, podobne ako v Ostrom Grúni (kde dokonca získala druhé miesto), vypálenom nacistami počas vojny.

Ako sa tam dostať

Pamätník sa nachádza na začiatku obce Nemecká, po ceste smerom z Banskej Bystrice do Brezna na ľavej strane cesty. Parkovanie je možné pri motoreste oproti, na druhú stranu cesty sa dá prejsť podchodom. Ak návštevník prichádza z opačnej strany, parkovať môže priamo pri pamätníku.

Otváracie hodiny:

Denne okrem pondelka od 9.00 do 16.00 hod.

Vstupné:

Dospelí: 0,70 €

Deti, žiaci, študenti, dôchodcovia, držiteľia preukazu ŤZP a ŤZP-S, členovia SZPB, členovia Klubu priateľov Múzea SNP: zdarma

Kontakty:

Nahlasovanie vstupov na tel. č.: 0918 899 433

Zdroje:

<http://www.muzeumsnp.sk/expozicie/kulturna-pamiatka-nemecka/> ■

Zdroj: UCN

LONDÝN 2017

...OČAMI NATÁLIE KUCHÁROVEJ, ŽIAČKY BÝVALEJ 9. B TRIEDY NA ZŠ KOMENSKÉHO SABINOV

Bolo veľmi skoré pondelkové ráno a pätnásť nedočkavých dobrodruhov na čele s dvoma pani učiteľkami sa vydali na cestu. Mesto zívalo prázdnotou, všetci ľudia spali a snívajú svoje sny. No my sme svoje sny išli zmeniť na skutočnosť. Prišla chvíľa, keď po dňoch, týždňoch či mesiacoch nedočkavosti, nadšenia, vybavovania a pripravovania sme poslednýkrát zakývali našim blízkym. Vydali sme sa na dlhú cestu, aby sme objavili niečo nové, pre nás nepoznané, aby sme nazbierali nové zážitky a najmä skúsenosti v nádhernej a neobyčajnej krajine – v Anglicku.

Dlhá, takmer 27-hodinová cesta mnohým z nás rýchlo ubehla. Mali sme možnosť obdivovať Česko, Nemecko, Holandsko, Belgicko či Francúzsko. Ak sme sa práve nerozprávali my, s nadšením nás zastúpil náš sprievodca Karol, ktorý nejedného z nás ohúril svojimi poznatkami z každej oblasti. Po noci strávenej v autobuse sme sa čoskoro dostali do francúzskeho Calais, kde nás od vytúženého cieľa delil už len Lamanšský prieliv. Autobusom sme vošli do trajektu a nechali sa unášať rozbúrenými vlnami až do Anglicka... Ladies and gentlemen, cesta za objavovaním sa práve začína!

Len čo sme vstúpili na jeho pôdu, počasie nám dalo zakúsiť zo svojej roztopaše. To, čo u nás nazývame „aprílové počasie“, obyvatelia Anglicka zažívajú celý rok. No my sme boli dobre pripravení a hneď na začiatku nášho poznávania sme vytasili naše zbrane – dáždniky a pršiplášte – a z autobusu sme sa presunuli na našu prvú zastávku v Londýne – do Národného múzea

v Greenwichi. Medzičasom sa však počasie umúdrilo, a teda po príjemnej prehliadke sme zamierili k lodke, ktorá nás po Temži zaviezla priamo do centra Londýna. Uživali sme si pohľad na mesto, jeho uličky a napokon pohľad zblízka na Tower Bridge, Big Ben či London Eye. Hneď ako sme vystúpili, slovo prevzal Karol, ktorý nám krásy centra dôkladne poukazoval. Na úvod už spomínaný Big Ben, veľkolepé opátstvo Westminster Abbey, nádherný Buckingham Palace a napokon Trafalgar Square spolu s National Gallery, kde sme obdivovali diela da Vinciho či van Gogha. Prehliadnuť sa nedali ani typické double-decker buses a telefónne búdky.



Na spiatocnej ceste sme si už vychutnávali slnečné lúče aj pohľad na Londýn z paluby lode. Tí, čo mali ešte energie navyše, po príchode späť do Greenwichu „vybehli“ s Karolom k nultému poludníku. Vyčerpaní po dlhej ceste a zároveň po prvom dni strávenom v Londýne sme zamierili do Allhallows. Tam nás čakalo príjemné ubytovanie s mäkkou posteľou a výbornými >

kuracími stehienkami, o ktorých sa nejednému z nás snívalo už v autobuse.



Po pokojnej noci sme boli oddýchnutí, naradostení a nedočkaví, čo nám tentoraz odhalí Londýn zo svojej truhlice pokladov. Naši priatelia z Banskej Bystrice zamierili do Prírodovedného múzea, zatiaľ čo my Sabinovčania sme si vychutnali unikátne múzeum voskových figurín Madame Tussauds. Tu sme strávili úžasné chvíle s celebritami a osobnosťami z celého sveta. Veľa toho nenahovorili, no odfotiť sa s nimi nebol žiadny problém. Popoludní sme strávili čas nakupovaním, a to na slávnej Oxford Street, jednej z najznámejších obchodných ulíc na svete. So spokojným úsmevom a taškami v rukách sme sa však po dvoch hodinách nakupovania všetci pobrali do autobusu, pripravení na cestu k našim domčekom. Po výdatnej večeri nám už len ostávalo vzájomne si poukazovať nakúpené veci a pobrať sa do postele s očakávaniami na nasledujúci deň.

S nadšením sme vstúpili do ďalšieho, tretieho a zároveň posledného dňa stráveného v Londýne. Čakala nás obhliadka mesta, no z luxusnejšieho pohľadu, a to priamo z veľkolepého London Eye. Nie všetci nabrali odvahu,

no tí, čo tam boli, vravia o nezabudnuteľnom zážitku. Neskôr sme navštívili pevnosť Tower of London, historickú pamiatku uprostred mesta na brehu rieky Temža. Aj keď pevnosť sama o sebe bola nezabudnuteľným zážitkom, vidieť korunovačné klenoty v nevyčísľiteľných hodnotách na vlastné oči bolo takmer neuveriteľné. Nedá mi nespomenúť si aj na blažený pocit, keď sme si na námestí pred Tower of London všetci pochutili na typických fish and chips alebo na neodolateľných chips in newspaper. Ostávalo nám už len zamávať a dať, verím, že nie posledné, zbohom mestu.

Po večeri pri západe slnka sme si boli ešte po posledné suveníry, a to mušle, ktorých sme blízko našich domčekov našli neúrekom. Popri tom vzniklo ešte veľa pekných selfie fotiek a spomienok. Večer sa niesol v znamení balenia, upratovania a pripravovania na spiatočnú cestu domov. Už len nič nezabudnúť...

Nasledujúci deň bola cesta autobusom tichšia ako obvykle. Po nie dlhom sedení v autobuse sme však už čoskoro vystupovali, a to uprostred krásneho prostredia Leeds Castle. Som rada, že posledné chvíle strávené v Anglicku boli práve tu, lebo tento zámok bol priam rozprávkový. Onedlho sme však už prišli do Doveru, kde nás čakal rovnako obrovský trajekt ako predtým, no my sme doň tentoraz nastupovali s obrovským množstvom nových spomienok a zážitkov. Aj počasie už bolo omnoho príjemnejšie a z Anglicka sme odchádzali za sprievodu príjemných teplých slnečných lúčov. Cesta bola rovnaká ako predtým, no tentoraz bolo našou hlavnou činnosťou preposielanie si fotiek, na ktorých boli zachytené vzácne nezabudnuteľné momenty z výletu a zdieľanie spomienok, na ktoré nikdy nezabudneme.

Zistila som, že so správnymi a s príjemnými ľuďmi, akí boli práve na tomto výlete, sa môžem cítiť dobre hoci kde na svete. ■

Natália Kuchárová

VÝCHOVNÉ KONCERTY ŠITÉ NA MIERU PRE KAŽDÚ ŠKOLU

Hudobno-vzdelávacie programy Hudobného centra pri-
spievajú k uvedomenému počúvaniu hudby, poskytujú deťom záži-
tok a obohacujú nevelký repertoár
kvalitných programov v oblasti
hudobného vzdelávania. Hudobné
centrum ponúka programy, ktoré
zodpovedajú platným školským
osnovám, a v spolupráci s Aso-
ciáciou učiteľov hudby Slovenska
(AUHS) a Štátnym pedagogickým
ústavom (ŠPÚ) garantuje odbor-
nopedagogickú a umeleckú úroveň
hudobno-vzdelávacích programov
(všetky sú akreditované). Vyberie



si škôlkar, školák aj stredoškôlák. Jednotlivé koncerty sú prehľadne
rozdelené tak, aby si vedel vybrať každý. Koncerty sú rozdelené pre

materské školy, základné školy – 1.
stupeň, základné školy – 2. stupeň a
stredné školy. Centrum ponúka široký
repertoár, v ponuke sú desiatky kon-
certov. Prehľad všetkých koncertov
nájdete na stránke:

hc.sk/projekt/vychovne-koncerty/

Kontaktné údaje:

vychkon@hc.sk

+421 903 453 611

Učiteľské Noviny

BLOGUJ O KNIHU SÚŤAŽ PRE BLOGEROV

**VYHRAJTE S NAMI KAŽDÝ
MESIAC ZAUJÍMAVÚ KNIHU!**

www.ucn.sk

www.facebook.com/ucitelskenoviny

Učiteľské Noviny

Učiteľské noviny • Periodikum o školstve a vzdelávaní • Vydáva: Učiteľské noviny, o. z. • Adresa a sídlo redakcie: Mýtna 23, 811 07 Bratislava
• IČO vydavateľa: 42 418 089 • Šéfredaktorka: Mgr. Veronika Trojáková, mobil: 0948 801 006 • e-mail: redakcia@ucn.sk • Štatutárny zástupca: Mgr. Veronika Trojáková
• Facebook: www.facebook.com/ucitelskenoviny • Redakcia si vyhradzuje právo upraviť titulok príspevku a vykonať v rukopise potrebné štylistické a ďalšie úpravy tak, aby sa nestratil význam a obsah príspevku. Redakcia môže rozhodnúť aj o nezaradení príspevku na publikovanie. Redakcia sa nemusí stotožňovať s obsahom a názormi prezentovanými v príspevkoch. • Majiteľmi ochrannej známky Učiteľské noviny sú OZPŠaV SR a MŠVVaŠ SR. • Učiteľské noviny sa distribujú zadarmo. • Periodicita vydávania: mesačne s výnimkou letných prázdnin. • Zadané do tlače: 30. augusta 2017 • Registračné číslo MK EV 5217/15 ISSN 0139-5769.